

بسم الله الرحمن الرحيم

دومین نشست از سلسه نشست های علمی کتابخانه تخصصی طب اسلامی (مجموعه رایحه سیب) با حضور حجت الاسلام والمسلمین دکتر خسرو خسروپناه (مدیر انجمن حکمت و فلسفه ایران) برای مطالعه بیوگرافی ایشان به اخر فایل مراجعه کنید.

https://eita.com/ketabkhane_tebbi

نظر حضرت تعالی راجب استخراج و تولید علم از منابع دینی بالاخص علم طب چیست؟

جواب بدون شک آیات و روایات نبی (ص) گرامی اسلام و ائمه اطهار علیهم السلام از یک ظرفیت بالایی در استخراج علوم اسلامی برخوردارند چون دین خاتم است دین اسلام برای هدایت انسانها الی یوم القیامه نازل شده است لذا مهیمن در کتب دیگر است و هم مهیمن انبیای دیگر است لذا نصوص دینی و به تعبیر قرآن و سنت الهی این ثقلین ظرفیت معرفت بالایی برخوردار است اما سوالی که اینجا هم مطرح می شود آیا از نصوص دینی تمام علوم ماکان و مایکون به دست می آید؟ چون دقت بفرمایید یک بحث، بحث علم پیامبر و امام است، خب طبق ادله ای که ما داریم «اذ شائو علموا لو؛ امام

هر گاه خواهد بداند، بوی اعلام شود.» ولو سید مرتضی این مبنا را قبول ندارد و می گوید: علم ائمه، علم به امور دینی و هدایتی است نه بیشتر^۱ مثلاً معصوم به زبانهای مختلف علم ندارد و نقصی هم برای آن نیست و این درست است و عقل هم بیشتر از این را برای امام ثابت نمی کند. ولی از نصوص دینی که روایاتی تقریباً مستفیضه هستند، بر می آید که ائمه علیهم السلام علم ماکان و مایکون را دارند و «اذا شئوا علموا». این مقدار از روایات به ما کمک می کند که گستره علم امام را بدانیم. اما آیا آنچه علم امام بوده است در روایات آمده است؟ یا آنچه در روایات آمده است به دست ما رسیده است؟ اینجا پاسخ بنده منفی است! یعنی من اعتقاد این نیست که ائمه علیهم السلام کل علم خودشان را به دیگران منتقل کرده اند بلکه کل علم امام را به امام بعدی خود منتقل کرده اند اما آن هم با روشی خواص نه با روش تدریس و آموزش! بلکه علم امام نوری است که از امام قبلی به امام بعدی منتقل می شود که در روایت هم داریم. اما این که همه علوم شان را در اختیار اصحاب گذاشته اند، خیر اینگونه نیست! ولی وظیفه امام این است که همه علوم که مربوط به حوزه دین و هدایت است را در اختیار بگذارند لذا آنچه به عنوان علوم اسلامی است بلکه به طور کامل می شود از قرآن و سنت و حتی از این روایاتی که در اختیار داریم به دست می آید ولی دو شرط دارد: یعنی دو مبنا را باید به آن توجه کنید؛ یکی اینکه از روش اجتهاد استفاده شود: یعنی گاهی اوقات ائمه علیهم السلام کلیات را بیان کرده اند مثل قاعده لاضرر و قاعده لاجرح و قاعده ضمان. اما امام علیه السلام نیامده برای همه قواعد، مطلب بگوید. قاعده را گفته و ما باید اجتهاد کنیم، قواعد را کشف کنیم بعد منطبق بر مصادیق، این یک مبنای خیلی مهم است و یک مبنای دیگر بحث حجیت خبر است. آیا ما خبر ثقه را حجت می دانیم. طبق سیره عقلا، عدم

^۱ الشافی، سید مرتضی، ط سنگی، ص ۱۸۸

ردشارع یاممضی مع شارع۔ یا خبر موثوق به را حجت میدانیم؟ این دو مبنا تکلیف ما را با اخبار احاد روشن می کنند.

سوال: نظر شمار راجع به استناد به روایات طبی چیست؟ و آیا نحوه مواجهه ما با روایات طبی و روایات اعتقادی و اخلاقی و این دسته از روایات باید یکسان باشد یا متفاوت؟

نحوه مواجهه با این دسته روایات متفاوت است، اولاً باید مبنای اول را بینم که ما خبر موثوق به را حجت میدانیم یعنی؛ خبری که در واقع وثاقت خبر را داشته باشد و یا وثاقت مخبر، به تعبیری خبر ثقه حجت است یا خبر موثوق به حجت است؟ سیره علمی عمده اصولین ما و فقهای ما خبر موثوق به را حجت می دانند نه خبر ثقه را لذا ممکن است خبری راوی آن ضعیف باشد ولی قرائن دیگری وجود دارد بروثاقت خبر ولو وثاقت مخبر ثابت نشود. حال یک وقتی ممکن است مخبر و راوی تصریح شده به جرحش و ضعفش، حال یاواقفی مسلک بوده و عادل نیست و یک وقتی تصریح به وثاقتش نشده یعنی مثل عمر بن حنظله که نه تصریح بر وثاقتش و نه تصریح بر جرحش موجود است. یعنی تصریح نشده به جرح و ضعفشان. مثلاً برخی به جرح ابی خدیجه نظر داده اند و بعضی هم تایید کرده اند. از اصحاب رجال فرق نمی کند در هر صورت اگر به وثاقت بر یک خبر دست پیدا کنند با قرائن دیگری مثلاً موضوعی روایات آن بحث زیاد است ده تا پانزده روایت آمده است، از قضا همه روایات آن هم سندشان مشکل دارد، یکی مرسله یکی مرفوعه یکی راوی ضعیف است، یکی جرح شده است، اما چون تعداد این روایات زیاد است و با کمک قرائن دیگر مثل عمل اصحاب_طبق کسانیکه حجیت خبر موثوق به را قائلند_ می گویند این قرینه ای است برای کسانی که وثاقت خبر برای آنها با

این قرائن احراز بشود. و مخصوصاً قدمائی نزدیک به عصر معصوم بوده اند که دقت های زیادی هم داشتند، این روایت را نقل کرده اند. مثلاً به روایت ضعیفی که کلینی نقل کرده است و صدوق هم نقل کرده است و شیخ طوسی هم نقل کرده است حتماً اعتماد پیدا می شود و اینجا خبر از معصوم علیهم السلام است. خب البته باید محرز هم بشود که خبر از روی تقیه نبوده است. و آنها بحث های دلالتی بعدی است. از این روایات طبی که الان در اختیارمان هست، بخش قابل توجهی از این روایات از نظر سند مشکل دارند مثلاً بخش قابل توجهی از این روایات از مفضل بن عمر است یا از محمد بن سنان است که آقای خویی این دو را ثقه نمی داند و ما این دو را ثقه می دانیم و ما حجت میدانیم و در جای خودش بحث شده و یک بخش زیادی از این روایات قابل استنباط و حجت است و یک بخشی از روایات هم که چون مبنای ما حجت روایات موثوق به است با توجه به قرائن و شواهد و تعدد روایات اینها می تواند به ما کمک کند. مخصوصاً روایاتی که از کتب متقدمین به دست ما رسیده است و این را توجه داشته باشیم که بعضی از روایاتی که در کتاب حدیقه الشیعه مقدس اردبیلی (ره) آمده است روایاتی است که هیچ اثری از آنها در ۹ قرن اول نبوده است در هیچ یک از منابع نبوده و از قرن نهم به بعد پیدا شده. خب این را نمی شود اعتماد کرد. خبر موثوق به، با این وضعیت به دست نمی آید و این طور نیست که اگر ما مبنایمان خبر موثوق به شد، هر روایتی که از قرن نهم ظاهر شده رابپذیریم! اما اخباری که از قرن سوم و چهارم به دست ما رسیده است این ها چون به عصر معصوم نزدیک ترند و بزرگانی مثل کلینی و صدوق و شیخ طوسی و فضل بن شاذان در مثل الايضاح اینها را نقل کرده اند، میشود به اینها اعتماد کرد و قرینه گرفت بخاطر قابل وثوق بودن آنها. اما یک نکته دیگری هست؛ اما اگر در روایات طبی اگر بحث سندی را حل کنیم بحث بعدی بحث دلالتی است و روایاتی

که متاخرین ذکر کرده‌اند به نام طب صادق و طب الباقر و طب الرضا و طب النبی این‌ها را بنده قبول ندارم. اما روایاتی هست که از کتب متقدمین نقل شده است و از آن دو بزرگوار (محمد بن سنان و مفضل بن عمر رحمهما الله) نقل شده است قابل اعتماد است و حتی از این دو بزرگوار هم نباشد اگر تعداد قابل توجهی باشند و قرائن دیگری هم وجود دارد مثلاً مرحوم کلینی نقل کرده است مرحوم صدوق نقل کرده است، می‌شود به آنها اعتماد کرد و در واقع حجیت خبر موثوق به را تطبیق داد بر این روایات.

سوال

کتاب‌هایی مثل طب الرضا و طب الصادق و.. شما رد می‌کنید یا قبول نمی‌کنید؟

اشتباه نشود عرض بنده این است؛ چون بعضی آمده‌اند روایاتی که در کتب و منابع جوامع اولیه آمده آورده‌اند و بعد یک سری روایاتی که در جوامع ثانویه بوده است را به آن اضافه کرده‌اند و در جوامع اولی نیست و حتی جوامع ثانوی مثل هم کتاب وافی مرحوم فیض هم که تقریباً از نظر محتوا همان کتب اربعه است، کتاب وسائل الشیعه هم که کتاب فقهی است و از منابع دیگر هم استفاده کرده است و قابل اعتماد هم هست قاعدتاً فقهی است و تدوین کرده است. می‌ماند بحار الانوار که بحث وسیعی دارد اگر بخواهیم بر اساس مبنای حجیت خبر ثقه عمل کنیم ممکن است که یک بخش عظیمی از این روایات از کتاب بحار کنار گذاشته شود. اما اگر حجیت خبر موثوق به را معیار قرار بدهیم بخش قابل توجهی از روایات قابل پذیرش است همانطور که منتخب بحار را آقای آیت الله مکارم نوشته‌اند و بخش قابل توجهی از روایات قابل استفاده است. البته روایات ضعیف هم در بحار می‌باشد اما مثلاً بگویند این مشرعه بحار الانوار مرحوم آقای

محمد آصف محسنی که این آقا دو جلد بیشتر از بحارالانوار استخراج نکرده و ایشان مبناشون مبنای غلطی است و مبنایی است که اکثر فقها قبولشان نداشته اند. در فقه و اخلاق باید به واقع خبر اگر ضعیف بود کنار میگذاریم. اگر موثوق به نبود و وثاقت خبر اگر ثابت نشود باید کنار گذاشته شود. اما در علم طب چون روش آزمایش در اختیارمان هست نکته مهم این است که بعضی از این روایات کار ما را در فرضیه سازی راحت می کند چون می دانید در علوم تجربی بخش قابل توجهی هزینه ها هزینه هایی است که برای فرضیه است.

سوال: پس یک ابزار اضافه ما داریم که وثاقت خبر را بتوانیم اثبات کنیم ؟

بله، میایم اینجا به عنوان فرضیه می گیریم و می دهیم و آزمایش می کنیم اگر جواب داد می پذیریم و اگر به لحاظ تجربی جواب داد حتی می توانیم به معصوم اسنادش بدهیم و امکانش هست قبول کنیم اما همه قبول ندارند این مبنا را. بعضی ها هم نقد می کنند ولی مشکلی که در روایات داریم این است این که روایات موثوق به است و توصیه می کنید و عمل می کنید و اگر هم کسی درمان شد مثلاً نتیجه نداد به هر حال به کلام معصوم عمل شده است اما اگر روایت ضعیف بود باید امتحانش کنیم، آزمایش کنیم تحقیقاتی روی آن انجام بدهیم و حتماً با روش علمی باید صورت بگیرد و اینکه بگوییم مثلاً ما ده نفر بیست نفر را داریم به آنها دارو دادیم و همه را درمان کردیم و جواب داد این روش فایده ای ندارد! این حتماً باید مرتب جامعه آماری داشته باشد جامعه شاهد داشته باشد. روش علمی حتماً باید به کار گرفته شود تا جواب بدهد یک نکته دیگر اینکه ما مشکل در روایات طبی داریم عمده روایات طبی ما دوز داروها را معرفی نکرده

اند و آنچه به دست ما رسیده است دوز دارو مشخص نیست لذا حتی در روایات صحیح السند کلی ما باید این آزمایش را انجام دهیم و ببینید مثلاً فرض کنید داروی فلان آمده و امام فرموده این سه عنصر و این سه ماده را ترکیب کنید ولی ذکر نکرده فرموده که چه مقداری ترکیب و به چه میزان مصرف شود!

مثلاً در مناطق مختلف در اقلیم های مختلف متفاوت است؟ یا متفاوت نیست؟ اینها را باید ببینیم در فضای بحث های آزمایشگاهی و لذا یک لابراتور های علمی دقیقی برای طب روایی هم باید داشته باشیم و نکته دیگری که به نظر من اینجا خیلی مهم است که دوستان باید به آن توجه کنند این است که ببینید ما بخش قابل توجهی از این روایات که به دست ما رسیده برای پیشگیری است تا درمان. یعنی اصلاً اصولاً پیامبران و ائمه اطهار علیهم السلام آمده اند تا سبک زندگی درست را به ما یاد بدهند بر خلاف طب مدرن بیشتر بر روی درمان اشاره می کنند و بیمارستان ها ساخته می شود دارو تولید می شود و غیره و در توصیه های اهل بیت علیهم السلام آمده است که چطور زندگی کنید که بیمار نشوید که چطور زندگی کنید که بدن مقاوم داشته باشید در برابر بیماری ها اگر یک وقتی هم بیمار شدید مثلاً تب دارید آن هم برای شما لازم است سمومی که در بدن دارید خارج می شود حتماً نباید در برابرش مقابله کنید تا این مرحله و دوره اش بگذرد

این یک نوع واکنش است در مقابل بیماری های بدتری که می توان انسان را از پای در بیاورد اینها نکته هایی است که می تواند دلالت بر پیشگیری از بیماری کند لذا روایات ما در پیشگیری فوق العاده موثر است و اگر بتوانید یک دیسپلین برای پیشگیری، از این روایات و آیات استفاده کنیم. همان بحث هایی که تحت عنوان اطعمه و اشربه است همین روایاتی که در بحث اطعمه و اشربه آمده است خیلی از این روایات را فقیه می

گوید مستحب است مکروه است اینها همه برای سلامتی است و وقتی گفته می شود اینها استحب دارد و کراهت دارد اینها برای زیست دنیوی مفید و مضر است و لذا به نظر من نصوص دینی ما در پیشگیری حداکثری است و در درمان آن روایاتی که میشود به آنها تکیه کرد برای درمان حداقلی است. خب اینجا ممکن است کسی بگوید چرا مثلا معصوم راهکار برای درمان کامل نداده است؟ و جواب ما این است که در اینجا یک بحث معرفت شناسی در اینجا داریم! آیا مبنای معرفت شناختی ما فقط قرآن بسندگی روایات بسندگی است یا عقل و تجربه و مسائل خدادادی است؟ شما می دانید همه علوم تمدنی بشر منشاء آن انبیاء هستند اما انبیا یک کلیدهایی داده اند و راه کارهایی داده اند و بشر با عقل و تجربه خود این را تکمیل کرده است. این نقص نبی نیست، برای اینکه که خداوند به بشر عقل داده، تجربه داده و این آموزش و حیانی را باید بگیرد و برود و ادامه بدهد. یعنی اگر ما این روایاتی که درباره درمان آمده و صحیح السند هم هستند و به هر حال خبر موثوق به تلقی می شوند اگر تمام بخش های درمان را هم نگفته باشند باید انسان با عقل اش با تجربه اش این ها را تکمیل کند. یک مثال شما می دانید یکی از مهمترین مباحثی که تفاوت طب سنتی با طب اسلامی را بیان می کند، مبانی هستی شناسی و مبانی طبیعت شناختی و مبانی انسان شناختی است و نصوص دینی ما در مورد طبیعت و معرفی امزجه و معرفی انسان، روح و بدن و نفس و نفس اماره و نفس لوامه و نفس عاقله نفس مطمئنه و نفس راضیه و مرضیه این به ما یک انسان شناسی می دهد، این انسان شناسی یک مبنایی می شود برای تحقیقات بعدی در حوزه انسان شناسی، توجه دارید بنده می خواهم بگویم دوستانی که دنبال طب اسلامی اند باید مراقب این باشند که اولاً طب اسلامی طب نقلی تنها نیست. ثانیاً روش طب اخباری هم نیست. اصولی و اجتهادی است، گاهی اوقات قاعده به ما می دهد گاهی اوقات مبنا به ما می دهد گاهی اوقات اصول به

ما می‌دهد و بعد با اصول با کمک عقل و تجربه جلو می‌رویم. این مقدار که دوستان بگویند بله حالا ما این نسخه‌ها را دادیم و اگر کسی شفا پیدا کرد نشانه جواب دادن نسخه است و اگر شفا پیدا نکرد معلوم می‌شود عقیده ندارد، این پذیرفتنی نیست! برای این که حتی این داروی امام کاظم را به یک کافر بدهیم که اعتقاد به امام موسی کاظم ندارد به خدا و پیغمبر هم اعتقاد ندارد اثرش را میگذارد داروی جامع امام رضا علیه السلام اثر خودش را میگذارد **در همین بحث کرونا این دارو های واقعا روایی جواب دادند.**

اما سوال ما این است که آیا ما با این روایت درمانی صرفی که داریم، به فرض هم موثوق به باشد، کفایت میکند یک دسیپلین درمانی درست کنیم؟ بند پاسخ منفی است! ما می‌گوییم باید اینجا محققین مبانی اصول و قواعد استخراج کنند بروند دنبالش مثلاً شیخ انصاری فرمود لا تنقض الیقین به شک به تعبیر استاد ما آیت الله جوادی آملی یکی روایت را گرفت استصحاب جزئی و کلی و کلی اول و دوم و سوم درست کرد و این هم به همین صورت است یعنی باید افرادی کار پژوهشی انجام بدهند و هم سند آن و هم دلالت آن و به عبارت دیگر بحث های فقه الحدیث هم هست درایه الحدیث هم هست که چقدر در روایت تاکید شده است اما درایه الحدیث افضل من روایت الحدیث است. منطق فهم حدیث و فقه الحدیث و رایه الحدیث باید دقیق در این روایات را دنبال کنیم دلالتش به درد مابخورد می‌توانیم در طب از آن استفاده کنیم و به سرعت از روایت عبور نکنیم. فهم و عمل همراه آن باشد ما هم این کتاب درسه فی طب الرسول المصطفی کتاب چهار جلدی آقای تبریزیان زحمتش را کشیده اند از این جهت که روایت را از منابع مختلف جمع کرده‌اند و تدوین کرده‌اند کار ارزنده‌ای است در چهار جلد، انصافاً

ارزشمند می باشد تهیه کرده ام. اما شما می بینید بعضی از روایات را آمده بر اساس مفاهیم طب مدرن معنا کرده اند مفاهیم علوم طبیعی با علوم پایه مدرن تفسیر کرده اند مثلاً می گوید این مقصود ژن است، اولاً این که خود ژن وجود خارجی دارد یا ندارد، ترم تئوریک است، به تعبیر فلاسفه معقول اول یا معقول ثانی فلسفی است یا نه، بحث است.

باید مراقب بود که اولاً گرفتار نوعی تفسیر مبتنی بر پیش فرض های طب مدرن نشویم چون نمیخواهم بگویم طب مدرن خوب است یا بد من کار ندارم تا وقتی گفتین این روایت دارد می گوید مقصود ژن است مقصود باکتری است مقصود ویروس است، یعنی یک عقبه ای از علوم پایه دارد یعنی معلوم است شما سلول را قبول داری مرکول را قبول دارید اتم را قبول دارید الکترون نوترون پترون را قبول دارید و اصلاً طبیعت شناسی تان یک طبیعت شناسی دیگری است.

یکی از نکات جالبی که به آن اشاره فرمودید این است که بعضی از داروها و نسخه هایی که در طب اسلامی سفارش شده است مثل داروی امام کاظم علیه السلام یا حجامت یا سیاه دانه عسل که از ابتدای بحث کرونا مخصوصاً اینها را اطباء به ما سفارش کردند و با دستورات طب جدید هم خوانی نداشته است و لی بارها دیده ایم که خوب جواب داده اند. ولی نظام پزشکی قائل است برای اینکه دارویی در چرخه درمان قرار بگیرد و موثر باشد باید مراحل ما را طی کند و غیر از این پذیرفتنی نیست! اما از همان ابتدا از همان روزهای اول اساتید طب اسلامی اینها را بیان کرده اند و می بینیم در این یکسال اخیر، در این مدت همه گیری کرونا، نتایج خوبی را گرفته اند. اما می بینیم هنوز حمایت حداکثری از

همین‌هایی هم که جواب داده و مشخص شده که موثر است در درمان، انجام نمی‌شود و هنوز به دنبال یکسری واکنش‌های خارجی و حالا به عنوانی بعضی واکنش‌های داخلی هستند. اگر اینها جواب داده و مشکلات ما را برطرف می‌کند چه نیازی هست دوباره وابستگی و نیاز خودمان را به کشورهای غربی که اینها نشان داده‌اند واقعاً چه دشمنی‌هایی با ما دارند را ابراز کنیم؟

بله آنچه که عقل به ما حکم میکند این است که علم و دانش تعصب دار نیست الان یک مطلبی علمی است و جواب داده و نتیجه داده عقل می‌گوید باید بپذیریم ولو ممکن است این مطلب از یک کافری بیان شده باشد. متأسفانه یک عده، تعصب نسبت به مدرنیته دارند الان بحث ما این نیست مدرنیته خوب است یا بد است حرف ما این نیست بحث ما این است که چطور بعضی‌ها تعصب به سنت‌های غلط و تجدد‌های غلط دارند. شما می‌دانید از زمان ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه، طب مدرن وارد ایران شد حتی در دارالفنون هم مدرسه طب شکل گرفت که پیشرفت‌هایی هم داشتند. اون زمان طب سنتی در ایران خیلی ضعیف شده بود مثلاً کسانی که شغلشون سلمونی بود حجامت هم می‌کردند و نسخه می‌دادند. اما دانش طب سنتی، دانش سنگینی است. قانون بوعلی را کسی بخواهد بفهمد باید طبیعت شفاء را باید بفهمد، طبیعت را کسی بخواهد بفهمد باید هیئت و ریاضیات شفا را بفهمد، باید الهیات شفاء را بفهمد. خب اینها سر در نمی‌آوردند از این بحث‌ها. خب روزبه‌روز طب سنتی ضعیف‌تر و ضعیف‌تر شد و طب مدرن هم آمد و جواب می‌داد چقدر بیماری‌ها را درمان کرد خب اینها با درمان «وبا» جلوی از بین رفتن مردم رامی‌گرفتند و مردم را نجات میدادند.

و رسید به زمان پهلوی اول که به شدت با طب سنتی مخالفت کرد و اصلاً جرم تلقی شد تا دیگر برچیده شد تا حدود ۱۵ سال پیش که دانشگاه تهران به همت بعضی از عزیزان آمدند و طب سنتی را احیا کردند طب سنتی مکمل طب مدرن.

یعنی کسی که دکترای طب عمومی را گرفته، یک تخصص طب سنتی را هم بگذرانند. بعد از این چند سال اخیر میبینیم معاونت طب سنتی در وزارت بهداشت را تبدیل کردن به یک گروه یا واحد یا مدیریت خورد و بودجه او را قطع و امکانات هم به او ندادند جالب است بدانید نه تنها با طب سنتی مخالفت کردند با طب گیاهی هم مخالفت کردند که طب گیاهی الزاماً طب سنتی نیست و مثلاً آلمان و آمریکا طب گیاهی هم دارند، اما طب سنتی یک فلسفه و یک مبنایی دارد. و با این دو مخالفت کردند بودجه و هزینه هم ندادند. آدم تا عمق این قصه که میرود یک سرش برمی گردد به مافیای دارو. خب اگر اجازه بدهند مثلاً داروی امام کاظم که جواب داده یا داروی سعال که جواب داده، این استفاده بشود شرکت های داروسازی ورشکسته می شوند.

شما راجع به داروهای طب اسلامی تجربه مصرف هم داشته اید؟

بله من خودم سه بار مبتلا به کرونا شدم، واقعاً داروی امام کاظم و داروی سعال جواب داد و حتی بار دوم مبتلا شدم، سرفه هایم به شدت سلسله وار بود و هرچه دارو و اقسام دارو ها که مصرف کردم حتی داروهای سنتی جواب نداد. اما داروی سعال که همان داروی جامع امام رضا علیه السلام با رازیانه است خوب جواب داد. سه شب مصرف کردیم و در واقع کاملاً قطع شد هر کدام از دوستانی که مثلاً مشکل ریوی داشتند یا شیمیایی یا حالا به هر علت و عواملی مشکلی خاصی داشتند بنده داروی سعال را توصیه کردم که تقریباً تمام موارد جواب داده البته نمی خواهیم با بحث قبلی که گفتیم باید آن

دارو را تست کنید اشتباه نشود، پس باید آزمایش کنیم وقتی جواب داده دیگر تعصب نورزیم و بپذیریم ولی بعضی ها به جهت اینکه پشت پرده مافیای دارو هستند و تابع به همراه WHO هستند یا قسم خورده‌اند با آنها یا هرچی این‌ها نمی‌خواهند خلاصه طب سنتی پیش برود و حالا چه برسد که به طبی که از روایت بخواند استخراج شود. بنابراین اینها بیشتر معطل می‌باشد تا مدلل.

البته مع الاسف بعضی از آخوندهای ما هم هستند که اینها نه طب سنتی را می‌دانند و نه قانون بوعلی را سر در می‌آورد و نه تحفه سعدیه و نه آثار دیگر طب سنتی را و نه تسلط بر مباحث فقه و فقاہت در حدیث دارند، نه فقه الحدیث کار کرده‌اند و نه مفهوم تجدد و سنت و مدرنیته را می‌دانند! تا می‌گوییم سنت، می‌گویند یعنی قدیمی و تامی گوئیم تجدد، می‌گویند یعنی جدید و مفهوم مدرنیته را هم نمی‌دانند دقیقاً چیست. به هر حال این افراد نفعی نمی‌برند. بعضی از این آقایون ولی نمی‌فهمند که جاده صاف می‌کنند برای یک عده آدم‌هایی هستند که در این مسئله نفع اقتصادی از این قصه می‌برند و اینها بحث جدیدی نیست و سال‌هاست که عده‌ای مافیای دارو هستند و البته این را بگوئیم که اگر طب سنتی هم رواج پیدا کند ممکن است یک عده مافیایی این قصه هم بشوند حتی طبی که از روایات بخواند استفاده کند مثلاً یک عده ابزار هستند چهار روز جلسات آقای تبریزیان را رفتند و نسخه می‌پیچند این کار کارپیچیده‌ای است، نباید این طور سهل‌انگاری کرد و اجازه داد. باید زمینه فراهم بشود همان طوریکه مخصوصاً در کشورهای شرقی طب‌های سنتی را اجازه دادند و در چین خوب هم جواب داده، در ایران هم یک حکمرانی طبی داشته باشیم که ضابطه بگذارند و مثلاً طرف یک مغازه

عطاری دارد و می نشیند نسخه می پیچد! خب این باید گیاهان دارویی را بفروشد اما دیگر نسخه نباید بدهد!

آیا نیاز است حاکمیت هم ورود کند و کار را منظم بکند؟

اگر حاکمیت ورود نکند و ورودش حکیمانه نباشد مثلاً می گویم حاکمیت یعنی نه وزارت بهداشت چون آنها ورود مافیای دارند و خطرناک است گاهی ورود نمی کند و این هم خطرناک است حاکمیت باید ورود کند ورود حکیمانه‌ای داشته باشد و این هم از این ظرفیت استفاده شود و افرادی که سوء استفاده می کنند و دکان داری می دارند و دکان به راه انداختند جلوی آنها گرفته شود.

یک برنامه جالبی در صدا و سیما پخش شد می خواهیم بدانم نظر شما در مورد این اتفاق چه بود؟ مجری درباره داروی امام کاظم علیه السلام که صحبت شد موضع گرفت و روز بعد آنقدر مردم تماس گرفتند اعتراض کردند که ابتدای برنامه بعدی آمد و گفت که من منظورم این بود که داروی امام کاظم را از جای معتبر بگیریم و حرفش را عوض کرد و در جای دیگر با برنامه دیگر جلوی آقای ملک زاده که استعفا داد ایشون آمد و خیلی تعجب کردیم و منتظر بودیم علما یک واکنشی نشان بدهند هرچه صبر کردیم دیدیم با واکنشی نشان ندادند و اینها قرص مدفوع و پیوند مدفوع هم را مطرح کردند!

بله ایشان بحث پیوند مدفوع را مطرح کردند ایشان حتی طب گیاهی را قبول ندارد و مجری هم حمایت کرد والتبه پیوند مدفوع در حال آزمایش است و جواب هم نداده و ایشان براحتی تبلیغش می کند و ترویج می دهند. می بینیم که اینها شتابزدگی خاصی در

این کارها و در بحث دارو های غربی دارند که با محتویات دینی ما اصلاً سازگار نیست و این غرب زدگی و تعصب کورکورانه است که متأسفانه در بعضی ها می باشد.

یک نظریه ی است که شما برای رد و اثبات این جالب است که نظر شما را پرسیم ست که بعضی از نسخ و سفارشات در واقع خیلی سفارشات عادی می باشد و خیلی نیاز به تخصصی ندارد به عنوان مثال در کلاس طب هم مطرح می شود ابتدا می آیند در مورد تغذیه صحبت می کنند که یک سطح معمولی است و خیلی نیاز به اطلاعات خاصی ندارد و یک جلسه تا چند جلسه که تغذیه سالم چه هست آن را کسب کنیم و بعدش هر کسی را ببینیم و می توانیم بگوییم شما باید نمک و آب روغن و اینها را که استفاده می کنید باید آنها را اصلاح کنید ولی یک سری از نسخه خاص است که نیاز به تجویز خاصی پیدا می کند اینکه بعضی از نسخه ها به راحتی است و افراد از همان ابتدا بعد از چند جلسه که اطلاعات کسب کردند بیایند و ترویج کنند و شما آن را کار درستی می دانید؟

ابداً اصلاً کار علمی نیست این را عرض کردم ببینید یک فقیه وقتی می خواهد از آیات و روایات فتوا بدهد چند سال زحمت می کشد؟ فرق نمی کند این متدولوژی مربوط به اجتهاد فقهی در طب هم می باشد. باید روایات را سندا و دلالتاً جهت صدور منطق فهم حدیث فقه الحدیث اینها را شما باید با هم رعایت کنید شما گاهی اوقات باید خانواده یک حدیث را باهم جمع کنید تا به یک دلالتی برسید، شبکه ای که از مفاهیم وجود دارد

تا به نتیجه و جمع بندی برسید و به نتیجه برسید، فرقی ندارد اینکه طلبه ما هفت یا هشت سال درس می خواند در حوزه و هنوز قدرت اجتهاد ندارد و فهم روایی ندارد و می آید و می خواهد از این روایت استفاده کند، این ها آفت هایی است.

اگر بحث طبیعیات طب سنتی و فقه الحدیث در حوزه سلامت در حوزه به عنوان کار تخصصی تلقی بشود دیگر اینطور نیست هر کسی بیاید یک روایتی بگوید، بدون اینکه سند این حدیث و دلالت اش و جهتش را تحقیق کند. اگر این مباحث ساماندهی نشود کل این مباحث این دانش باید کنار برود یعنی عملاً دیگر این مباحث این دانش باید کنار برود یعنی عملاً دیگر کارایش را از دست می دهد چون افراد خام ناپخته فقه الحدیث، مستدل الحدیث، رجال الحدیث، درایه الحدیث، را نمی دانند علوم حدیث را نمی دانند بعد یک برداشت هایی از حدیث میکند و تبعاتی هم دارد و بعد می بینید هیچ کدام از آنها به درد نمیخورد مثلاً آدمی که فرض کنید که مقداری طب جدید خوانده و بعد بخواهد مطب بزند او هم جواب نمی دهد و نتیجه ندارد و حتماً باید یک کار علمی و تحقیقاتی بشود.

در کتابخانه شما من دیدم یکی از کتاب هایی که درباره داروی جامع امام رضا علیه السلام کار کرده بودند، خوب این کار تحقیقاتی و پژوهشی خوبی است بعد دقیقاً بر روی روایات که سند و دلالت آن بر روی تک تک داروهایی که در روایات آمده بروند منابع دست اول پیدا کنند و منابع آن ها را ببینند و بتوانند کار روشمند و پژوهشی را تحویل جامعه بدهند.

در مورد صحبت و مباحثی که الان انجام شد دلیلی که بزرگواران می آورند این است که افرادی که در بحث فقهی ورود کرده اند مجتهد

شده‌اند و کار فقهی و تفهیمی در دین داشته‌اند رسیده‌اند به یک خروجی و بعضی مبلغین این خروجی‌ها را بدون اینکه خودشان این احکام را یک بار دیگر بروند کار تحقیقاتی یا یک کار تفهیمی در دین داشته باشند همین‌ها را به مردم انتقال می‌دهند، لذا در بحث طب هم همین انجام شود، یعنی یک عده بمثابه همان فقیه کار استنباط را انجام دهد و به یک خروجی برسد و دیگرانی هم این خروجی را روشمند انتقال دهند، آیا این شدنی است؟

بله به این روش اشکالی نداری اما مشکل این است که این گام اول هنوز طی نشده هنوز ما کار تفهیمی و اجتهادی نسبت به طب روایی نکردیم!

در تغذیه هم اینکار اتفاق نیفتاده است؟

در تغذیه هم اتفاق نیفتاده و ما هنوز خیلی عقب هستیم. بله بعضی این‌ها در موردشان تحقیقات خیلی خوبی هم شده قابل قبول است مثلاً در حوزه نمک یا انار یا زیتون تحقیقات علمی خیلی خوبی انجام شده حالا در بحث‌های روایی آن هم کاری انجام شود فقیهانه و مجتهدانه انجام بشود و هم دیگران بیایند و آن را تجویز کنند.

در آن به فعلاً ما در یک مرحله‌ای هستیم که کارت فقهی و اجتهادی را باید انجام بشود هنوز این انجام نشده، یک عده انگور نشده و مویز شده‌اند این کار خطرناک است. نهال فروشی به تعبیر استاد ما آیت الله جوادی آملی خطرناک است باید برسد و رشد کند و ثمر و میوه آن را دیگران بچینند زود می‌خواهند دوستان مطب بزنند و نسخه بپیچند خوب باید کار علمی پژوهشی بر روی آن انجام شود ولی اگر این کار تحقیقاتی بر روی آن انجام بشود من فکر می‌کنم باعث برکات و آثار خوبی ان شاء الله در آینده خواهد شد

ممنون و متشکرم از اینکه وقت گذاشتید با اینکه از مسافرت برگشتید و خسته بودید و دعوت ما را قبول کردید از کتابخانه تخصصی طب اسلامی هم دیدن فرمودید. ان شاءالله بتوانیم در این زمینه با اساتید بزرگوار بیشتری گفتگو داشته باشیم. راجع به این نشست‌ها نظری اگر دارید بفرمایید؟

بله این ایجاد کتابخانه طب اسلامی، اتفاق خوبی است و به نظرم مبارک است و کار دیگری هم من پیشنهاد دارم این است که کرسی‌های نظریه پردازی و علمی را به راه بیاندازید. مثلاً عزیزی در مورد یک روایتی یک دارویی یا جمعی از روایات یا خانواده‌ای از روایات کار کرده است و تحقیق کرده بیاید و این را بنویسد و مقاله بشود و بعد در معرض نقد هم قرار دهند. یعنی یکی از راه‌های رشد علم کرسی‌های نظریه پردازی و کرسی‌های علمی است.

یکی از کتاب‌هایی که حضرت عالی تالیف نموده اید، کتاب رابطه علوم اسلامی و علوم سلامت است، اگر راجع به کتاب مقداری توضیح بفرمایید ممنون می‌شویم.

در مورد محتوا، این کتاب سلسله جلسات بحث‌های بنده در دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور بوده و بعد از آن هم اساتید علوم قرآنی و حدیث هم حضور داشتند در این باره که آیا طب اسلامی داریم یا نداریم صحبت‌هایی شد و در واقع همین مباحثی که خدمتون داشتیم و آنها با تفصیل بیشتری گفتگو کردیم و توضیح دادم آنچه از روایات که نقداً دست ما هست مربوط به حوزه سلامت و پیشگیری است. در حوزه درمان، روایات حداقلی است. برای همه بیماری‌ها نیست و اما ما با مبانی و علوم و اصولی

که از اسلام به دست می آوریم و با استفاده از عقل و اجتهاد تجربه می توانیم در واقع به یک پارادایم از طب هم دسترسی پیدا کنیم.

مجموعه رایحه سیب

کانون تخصصی سلامت

آبان ماه ۱۳۹۹

ادرس کانال تخصصی کتابخانه طب اسلامی (مجموعه رایحه سیب)

https://eitaa.com/ketabkhane_tebbi/۱۱۰۶

بیوگرافی استاد خسروپناه (حفظه الله)

تحصیل و تدریس

عبدالحسین خسروپناه در بهمن ماه ۱۳۴۵ شمسی مصادف با شب بیست و هفتم ماه مبارک رمضان در شهرستان دزفول، چشم به جهان طبیعت گشود دروس حوزوی را در کنار دروس متوسطه (رشته تجربی) در سال ۱۳۶۲ آغاز کرد و به مدت شش سال در سال ۱۳۶۸ شمسی در مقطع سطح سوم حوزه علمیه فارغ التحصیل شد.

وی، علاوه بر دروس متعارف حوزه علمیه قم، کتاب‌های دیگر ادبی و فقهی و اصولی و فلسفی از جمله شرح نظام، شرح مطول، شرایع الاسلام، حلقات شهید صدر، قوانین و فلسفتنا را در مدرسه‌های علمیه آیت الله معزی و آیت الله نبوی و آیت الله قاضی در شهرستان دزفول و نیز تابستان‌ها در حوزه‌های علمیه طبرستان یزد و قم فرا گرفت و از محضر استادان برجسته حوزه‌های علمیه، همچون: آیات مکرّم آقایان حاج شیخ محمد کاظم مدرسین، حاج سید مجدالدین قاضی دزفولی، حاج شیخ محمدعلی مدرس افغانی، حاج شیخ قدرت الله وجدانی فخر، حاج شیخ کاظم تدین نژاد، حاج شیخ کاظم سبط الشیخ، حاج شیخ مصطفی اعتمادی و حاج شیخ محسن اراکی بهره فراوان برد.

این دوره از تحصیل به جهت انس با جوانان مخلص و همراهی با شهدای دوران هشت ساله دفاع مقدس از بهترین دوران عمرش به شمار می‌رود وی علاوه بر فعالیت تبلیغی در دوران دفاع مقدس در عملیات‌های رمضان، محرم، کوشک، بدر، والفجر هشت، کربلای پنج و والفجر ده، به عنوان تک تیرانداز و دیدبان شرکت نمود و چندین بار با موج انفجار و مصدومیت شیمیایی، راهی بیمارستان شد و از ناحیه چشم و ریه و دستگاه گوارش مصدوم شد؛ ولی هیچگاه حاضر به تشکیل پرونده جانبازی نشد.

استاد خسروپناه در سال ۱۳۶۸ دروس خارج فقه و اصول را در حوزه علمیه قم آغاز کرد و دوازده سال از محضر استادانی همچون حضرات: آیت الله العظمی وحید خراسانی، آیت الله العظمی فاضل لنکرانی، آیت الله العظمی جعفر سبحانی، آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی در حوزه علمیه قم، بهره برد تحصیل دروس تخصصی

کلام اسلامی را در کنار دروس خارج فقه و اصول در سال ۱۳۷۰ شمسی آغاز کرده و در سال ۱۳۷۴ در مقطع دکترای کلام اسلامی با رتبه اول از مؤسسه امام صادق (علیه السلام) فارغ التحصیل شد و پایان نامه خود را با عنوان انتظارات بشر از دین تدوین نمود.

تحصیل تفسیر قرآن و فلسفه و عرفان و بهره‌مندی از محضر استادانی همچون، آیت‌الله تدین‌نژاد، آیت‌الله حسن‌زاده آملی، آیت‌الله جوادی آملی، آیت‌الله مصباح یزدی، آیت‌الله سبحانی و آیت‌الله انصاری شیرازی، یکی دیگر از بخش‌های تحصیلی استاد خسروپناه به شمار می‌آید که از سال ۱۳۶۴ شمسی تا سال ۱۳۸۵ ادامه داشته است ایشان از سال ۱۳۷۰ شمسی در کنار تحصیل به فعالیت پژوهشی فردی و جمعی اشتغال ورزیده و مدیریت‌های پژوهشی و اجرایی خرد و کلان داشته است.

یکی از توفیقات الهی ایشان، زمینه تدریس دروس حوزوی و دانشگاهی از سال ۱۳۶۲ شمسی در کنار تحصیل بوده است که تا کنون در مدارس علمیه دزفول و قم و مؤسسه امام صادق و مؤسسه امام خمینی و جامعه الزهراء به تدریس ادبیات، فقه، اصول، فلسفه و کلام اشتغال علمی داشته و نیز از سال ۱۳۶۵ در تربیت معلم دزفول و دانشگاه‌های شهید چمران اهواز، شهید بهشتی و علوم پزشکی شهید بهشتی، علامه طباطبایی، تربیت مدرس، دانشگاه تهران، دانشگاه علوم اسلامی رضوی مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد و مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران به تدریس دروس فلسفی و کلامی پرداخته است و توانسته همه کتاب‌های متعارف حوزه علمیه، از جامع‌المقدمات تا کفایه و

همچنین از بدایه الحکمه تا الشواهد الربوبیه و اسفار ملاصدرا را در حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های کشور تدریس کند.

استاد خسروپناه از سال ۱۳۷۴ تا کنون، در کنگره‌ها و همایش‌های علمی داخلی و بین‌المللی شرکت کردند و مقالات پذیرفته شده خود را قرائت کند وی در کشورهای عربستان، انگلستان، عراق، امارات، قطر، چین، روسیه، ترکیه، گرجستان، مالزی، پاکستان، هندوستان، لبنان، سوریه، اتریش، سوئیس، سوئد، اندونزی، قزاقستان، بوسنی و هرزگوین، ایتالیا و واتیکان، سخنرانی‌های متعدد داشته‌اند.

استاد خسروپناه در سال ۱۳۷۵ شمسی توسط آیت الله مدرسین در درس فقه و اصول، اجازه اجتهاد و اجازه نقل حدیث گرفت و از سال ۱۳۹۴ به رتبه استاد تمامی دست یافت و اینک از چندین استاد مشهور فقه و اصول حوزه علمیه قم، اجازه اجتهاد و اجازه روایی دارند

نظریه‌ها و دیدگاه‌های اختصاصی استاد خسروپناه، عبارتند از:

۱- نظریه فلسفه اسلامی که در هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی به عنوان نوآوری پذیرفته شد.

۲- نظریه دیدبانی

۳- نظریه حکمت خودی و تغییر موضوع فلسفه به وجود انضمامی انسان

۴- رئالیسم شبکه‌ای و تئوری بداهت نظام‌مند کارآمد

۵- الگوی حکمی - اجتهادی و روش شناسی حکمی - اجتهادی

۶- نظریه فرایندی از مبانی تا نظام‌های عینی

مهمترین دغدغه‌های فکری و فلسفی و فقهی استاد خسروپناه در دو حوزه مشخص می‌شود:

اول، جریان شناسی فکری ایران و جهان اسلام و دوم، اسلامی‌سازی علوم انسانی و به تبع آن، نظام‌سازی فقه اسلامی

کتاب‌های انتشار یافته

۱/ اصطلاح نامه فلسفه / مرکز مطالعات و تحقیقات دفتر تبلیغات / با همکاری جمعی از محققان / ۱۳۷۶ (چاپ دوم)

۲/ کلام جدید / مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی حوزه / ۱۳۷۹؛ ویرایش جدید این کتاب با عنوان کلام جدید با رویکرد اسلامی با اضافه و اصلاحاتی با همکاری معاونت پژوهشی دانشگاه معارف و نشر معارف در سال ۱۳۸۹ منتشر گردید

۳/ جامعه مدنی و حاکمیت مدنی / انتشارات وثوق / ۱۳۷۹

۴/ گفتمان مصلحت / کانون اندیشه جوان / ۱۳۷۹

۵/ انتظارات بشر از دین / پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۰

۶/ جامعه علوی در نهج البلاغه / مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی حوزه علمیه /

۱۳۸۰

۷/ گستره شریعت / نشر معارف / ۱۳۸۰

۸/ پلورالیسم دینی و سیاسی / پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۱

۹/ قلمرو دین / مرکز مطالعات و پژوهشهای فرهنگی حوزه علمیه / ۱۳۸۱

۱۰/ اخلاق در قرآن / معاونت آموزش عقیدتی سیاسی نمایندگی ولی فقیه در

ندسا/ ۱۳۸۳

۱۱/ آسیب شناسی جامعه دینی / نشر معارف / ۱۳۸۴

۱۲/ جریانهای فکری ایران معاصر / انتشارات وثوق / ۱۳۸۴

۱۳/ شریعه شهود (در باره استاد سید جلال الدین آشتیانی و پاره‌ای از آراء حکمی او) /

انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۵

۱۴/ فلسفه‌های مضاف / انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ج اول و

دوم / ۱۳۸۵

۱۵/ جریان شناسی فکری ایران معاصر / مؤسسه فرهنگی حکمت نوین اسلامی / ۱۳۸۸

۱۶/ آسیب شناسی جامعه دینی / نشر معارف / قم / ۱۳۸۵

۱۷/ آسیب شناسی دین پژوهی معاصر: تحلیل دین شناسی شریعتی، بازرگان و سروش /

تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۸

۱۸/ نظام معرفت شناسی صدرایی / با همکاری حسن پناهی آزاد / تهران: سازمان

انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۸

۱۹/ مسائل جدید کلامی و فلسفه دین جلد (۱ و ۲ و ۳) / جامعه المصطفی (ص)

العالمیه / ۱۳۸۸

۲۰/ فقه در محک زمانه: نقدی بر مقاله "فقه در ترازو" اثر دکتر سروش / تهران: کانون

اندیشه جوان / ۱۳۸۸

۲۱/ هستی شناسی معرفت / با همکاری حسن پناهی آزاد / تهران: امیرکبیر / ۱۳۸۹

۲۲/ جریان شناسی ضد فرهنگ‌ها / قم: مؤسسه فرهنگی حکمت نوین اسلامی / ۱۳۸۹

۲۳/ دین شناسی / انتشارات کانون اندیشه جوان / ۱۳۸۹

۲۴/ روشنفکری و روشنفکران / انتشارات کانون اندیشه جوان / ۱۳۸۹

۲۵/ فلسفه فلسفه اسلامی / تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی /

۱۳۸۹

۲۶/ علامه طباطبایی / فیلسوف علوم انسانی - اسلامی (دو جلد) / تهران: انتشارات

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی؛ ۱۳۹۰

۲۷/ اندیشه نامه علامه شعرانی (دو جلد) / تهران: انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه

اسلامی / ۱۳۹۰

۲۸/ رویکرد استاد مطهری به علم و دین / نشر معارف / ۱۳۹۰

۲۹/ درسه تحلیلیه للمعرفه الدینیہ عند سروش / نشر مجبین / ۱۳۹۰

۳۰/ انتظارات اعتدالی از دین / معاونت فرهنگی / آموزشی سازمان بسیج اساتید / ۱۳۹۰

- ۳۱/ کلام نوین اسلامی / مؤسسه حکمت نوین اسلامی / جلد اول و دوم / ۱۳۹۰
- ۳۲/ کلام نوین اسلامی ج ۳ / قم: انتشارات تعلیم و تربیت اسلامی / چاپ اول / ۱۳۹۲
- ۳۳/ فلسفه علوم انسانی / قم: انتشارات تعلیم و تربیت اسلامی / چاپ اول / ۱۳۹۲
- ۳۴/ اندیشه های حکمی و اجتهادی شهید آیت الله محمدباقر صدر / جمعی از نویسندگان / به کوشش عبدالحسین خسروپناه / تهران: انتشارات مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران / ۱۳۹۲
- ۳۵/ تحلیل معرفت / عبدالحسین خسروپناه، مهدی عاشوری / تهران: انتشارات مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران / ۱۳۹۲
- ۳۶/ تولید و تکوین علوم انسانی اسلامی / عبدالحسین خسروپناه و حمید پارسانیا / تهران: انتشارات مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران / ۱۳۹۲
- ۳۷/ سروش، دین و نواندیشی / عبدالحسین خسروپناه، حسن پناهی آزاد / نشر معارف / ۱۳۹۳
- ۳۸/ دین شناسی / بسیج اساتید و دانشگاه علامه طباطبایی / ۱۳۹۳
- ۳۹/ علم دینی / بسیج اساتید و دانشگاه علامه طباطبایی / ۱۳۹۳
- ۴۰/ پرستاری حکیمانه / اکرم السادات حسینی، فاطمه الحانی، عبدالحسین خسروپناه، عبدالکریم بهجت پور / ۱۳۹۳

۴۱/ درجست و جوی علوم انسانی اسلامی/ عبدالحسین خسروپناه و جمعی از

پژوهشگران/ جلد ۱/ نشر معارف و شورای عالی انقلاب فرهنگی / ۱۳۹۳

۴۲/ درجست و جوی علوم انسانی اسلامی/ عبدالحسین خسروپناه و جمعی از

پژوهشگران/ جلد ۲/ نشر معارف و شورای عالی انقلاب فرهنگی / ۱۳۹۳

۴۳/ انسان شناسی اسلامی/ عبدالحسین خسروپناه و جمعی از پژوهشگران/ نشر معارف/

۱۳۹۳

۴۴/ رئالیسم معرفتی/ عبدالحسین خسروپناه، مهدی عاشوری/ تهران: مؤسسه پژوهشی

حکمت و فلسفه ایران/ چاپ اول/ ۱۳۹۳

۴۵/ روش شناسی علوم اجتماعی/ تهران: مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران/ چاپ

اول/ ۱۳۹۴

کتاب‌های آماده انتشار

۱/ فلسفه شناخت

۲/ کثرت گرایی دینی

۳/ فلسفه امامت

۴/ سکولاریزم نقابدار (نقد اندیشه‌های دین شناختی دکتر سروش)

۵/ جریان شناسی تصوف

۶/ جریان شناسی فکری جهان اسلام

جزوه‌های درسی

۱/ منابع کلامی / جزوه سطح چهارم رشته تخصصی کلام اسلامی مؤسسه امام
صادق(ع) / ۱۳۷۴

۲/ مبادی و منابع علم کلام اسلامی / مؤسسه امام صادق(ع) / ۱۳۷۴

۳/ معرفت شناسی دینی / مؤسسه امام صادق(ع) / ۱۳۷۵

۴/ معرفت شناسی دینی / جزوه سطح چهارم رشته تخصصی کلام اسلامی مؤسسه امام
صادق(ع) / ۱۳۷۸

۵/ معرفت شناسی / جزوه سطح چهارم رشته تخصصی کلام اسلامی مؤسسه امام
صادق(ع) / ۱۳۷۹

۶/ معرفت شناسی / جزوه سطح کارشناسی حوزه دانشجویی شهید بهشتی / ۱۳۸۰

۷/ در آمدی بر کلام جدید / مقطع کارشناسی، تهران، حوزه دانشجویی شهید بهشتی /
۱۳۸۰

۸/ ادین شناسی / جامعه المصطفی العالمیه / ۱۳۸۷

۹/ علم و دین / مؤسسه امام صادق / ۱۳۸۵

۱۰/ علم دینی / مؤسسه امام صادق / ۱۳۸۵

۱۱/ درس‌های غرب شناسی (تاریخ فلسفه غرب) / مؤسسه امام خمینی / ۱۳۸۰

- ۱۲/ فلسفه نفس / موسسه امام خمینی / ۱۳۸۵
- ۱۳/ فلسفه اخلاق / مدرسه امام خمینی / ۱۳۸۶
- ۱۴/ فلسفه حقوق / طرح معرفت / ۱۳۸۵
- ۱۵/ جریان شناسی جهان اسلام / دانشگاه معارف / ۱۳۸۵
- ۱۶/ درس های الشواهد الربوبیه / پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۶-۱۳۹۱
- ۱۷/ درس های کفایه الاصول / درسهای آزاد حوزه علمیه قم / ۱۳۸۳-۱۳۸۶
- ۱۸/ درس های ولایت فقیه / دانشگاه تهران / ۱۳۸۸-۱۳۹۰
- ۱۹/ درس های فقه مصلحت / حوزه علمیه قم / ۱۳۸۸
- ۲۰/ درس های فقه سیاسی اسلام / حوزه علمیه قم / ۱۳۸۹
- ۲۱/ تقریرات خارج فقه آیت الله وحید خراسانی / حوزه علمیه قم / ۱۳۶۸-۱۳۸۰
- ۲۲/ تقریرات خارج اصول آیت الله وحید خراسانی / حوزه علمیه قم / ۱۳۶۸-۱۳۸۰
- ۲۳/ تقریرات خارج اصول آیت الله فاضل لنکرانی / حوزه علمیه قم / ۱۳۶۸-۱۳۸۰
- ۲۴/ تقریرات خارج فلسفه آیت الله جوادی آملی / حوزه علمیه قم / ۱۳۶۸-۱۳۸۵
- ۲۵/ تقریرات خارج فقه آیت الله سبحانی / حوزه علمیه قم / ۱۳۶۸-۱۳۸۰
- ۲۶/ تقریرات خارج فقه آیت الله جوادی آملی / حوزه علمیه قم / ۱۳۶۸-۱۳۸۲

مقالات پژوهشی در نشریه‌ها و همایش‌ها

۱/ سنت‌های الهی در جامعه و تاریخ / کنگره قرآن / دار القرآن مدرسه آیت الله العظمی
گلپایگانی / ۱۳۷۲

۲/ علم اطلاع رسانی و نقش آن در اطلاعات علم کلام / کلام اسلامی ش ۱۴ / ۱۳۷۴

۳/ طرح تدوین اصطلاحنامه و نمایه سازی علم کلام / کلام اسلامی ش ۱۵ / ۱۳۷۴

۴/ نگاهی درون دینی به پلورالیسم یا تکثر گرایی دینی / حوزه و دانشگاه شماره ۸ /
۱۳۷۵

۵/ اسلام و نیازهای زمان / مجله تخصصی کلام اسلامی / شماره ۱۷ / ۱۳۷۵

۶/ مفهوم آزادی از منظر درون و برون دینی / مجله تخصصی کلام اسلامی / شماره ۱۹
و ۲۰ و ۲۱ / ۷۶-۱۳۷۵

۷/ نگاه درون دینی به پلورالیسم دینی / کتاب نقد / ش ۴ / ۱۳۷۶

۸/ نظریه تأویل و رویکردهای آن / کتاب نقد / ش ۵ و ۶ / ۱۳۷۶

۹/ مشروعیت حکومت ولایی / کتاب نقد / ش ۷ / ۱۳۷۷

۱۰/ اسلام جامع نگر و انقلاب اسلامی ایران / کتاب جرعه جاری مجموعه مقالات /
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۷۷

۱۱/ حوزه، دانشگاه و چیستی و بایستگی علوم انسانی / دانشگاه اسلامی / ش ۷ / ۱۳۷۷

۱۲/ امام خمینی و چالش‌های نظری حکومت ولایی / دانشگاه اسلامی / ش ۶ / پاییز ۱۳۷۷

- ۱۳/ آسیب شناسی انقلاب اسلامی ایران / راه انقلاب ج ۲ مجموعه مقالات پژوهشی درباره انقلاب اسلامی (کمیته پژوهش و مطالعات ستاد دهه فجر انقلاب اسلامی) تهران / بهمن ۱۳۷۸
- ۱۴/ جایگاه مصلحت در حکومت ولایی / مجموعه آثار کنگره امام خمینی / ۱۳۷۸
- ۱۵/ روشنفکری از دیدگاه استاد مطهری و دکتر شریعتی / مجموعه مقالات همایش احیای تفکر دینی / اردیبهشت ۱۳۷۸
- ۱۶/ روشنفکری و روحانیت از دیدگاه امام خمینی (ره) / دانشگاه اسلامی / ش ۹ و ۱۰ / تابستان و پاییز ۱۳۷۸
- ۱۷/ ارزش شناخت / مجله تخصصی کلام اسلامی شماره های ۳۲ و ۳۳ و ۳۴ / ۱۳۷۹ و ۱۳۷۸
- ۱۸/ یازده مغالطه در باب خشونت / کتاب نقد / ش ۱۴ و ۱۵ / ۱۳۷۹
- ۱۹/ معرفی کتاب نظریه المعرفه / ذهن / ش ۳ / پاییز ۱۳۷۹
- ۲۰/ معنایابی از نظرگاه مفسران اسلامی و نشانه شناسان غربی / قبسات شماره ۱۷ / ۱۳۷۹
- ۲۱/ تئوری های صدق / ذهن / ۱ / ۱۳۷۹
- ۲۲/ نظریه مطابقت / خرد نامه صدر / زمستان ۱۳۷۹
- ۲۳/ منطق استقراء علمی / مجله تخصصی کلام اسلامی شماره ۶ های ۳۷ و ۳۸ و ۴۰ و ۴۱ / ۴۲ / ۸۱ - ۱۳۸۰

۲۴/ قبض تجربه نبوی یا بسط آن / صباح ویژه نامه گستره ۶-ی دین / پاییز

۱۳۸۰

۲۵/ نقدی بر هرمنوتیک فلسفی / رواق اندیشه شماره ۶ / اسفند ۱۳۸۰

۲۶/ دوازده پرسش در باب اسلام و دموکراسی / کتاب نقد ش ۲۱ و ۲۰ / پاییز و زمستان

۸۰

۲۷/ جستاری در معنا شناسی معنا، الفاظ و گزاره های دینی / رواق اندیشه شماره ۷ /

فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۱

رویکردهای گسترده شریعت / رواق اندیشه شماره ۸ / خرداد - تیر ۱۳۸۱

۲۸/ دیدگاه های متفکران اسلامی درباره گستره شریعت (۱) / رواق اندیشه شماره ۱۱ /

آبان ۱۳۸۱

۲۹/ دیدگاه های متفکران اسلامی درباره گستره شریعت (۲) / رواق اندیشه شماره ۱۳ /

دی ۱۳۸۱

۳۰/ زیر ساخت های قرائت پذیر انگاری دین / قبسات ش ۲۳ / بهار ۸۱

۳۱/ عارفان و انتظار بشر از دین / قبسات / ش ۲۴ / تابستان ۸۱

۳۲/ دین داری و تجددگرایی / آسیب شناسی مطبوعات / دفتر دوم / مرکز مطالعات و

پژوهش های فرهنگی حوزه علمیه / تابستان ۱۳۸۱

۳۳/ انتظار بشر از دین در نگاه گاليله / صباح ۲ و ۳ / فروردین و تیر ۱۳۸۱

۳۴/ کانت و انتظار بشر از دین / صباح ۴ / مرداد و شهریور ۱۳۸۱

۳۵/ انتظار بشر از دین در عرصه اقتصاد/ اقتصاد اسلامی / ش ۸ / زمستان

۱۳۸۱

۳۶/ اصلاحات از منظر امام علی علیه السلام/ دانشگاه انقلاب/ ۱۳۸۱

۳۷/ چپستی علم حضوری و کارکردهای معرفت شناختی آن/ فصلنامه ذهن/ ش ۱۵ و ۱۶/

۱۳۸۲

۳۸/ عرفان عاشقانه/ مجموعه آثار امام خمینی و اندیشه های اخلاقی – عرفانی مقالات

عرفانی / مؤسسه تنظیم نشر آثار امام خمینی (ره)/ بهار ۱۳۸۲

۳۹/ اثبات پذیری گزاره های دینی / قبسات / ش ۲۷ / بهار ۸۲

۴۰/ معقولیت گزاره های دینی (۱)/ پگاه حوزه / ش ۱۰۰ / مرداد ۱۳۸۲

۴۱/ معقولیت گزاره های دینی (۲)/ پگاه حوزه / ش ۱۰۱ / اول شهریور ۱۳۸۲

۴۲/ معقولیت گزاره های دینی (۳)/ پگاه حوزه / ش ۱۰۲ / ۱۵ شهریور ۱۳۸۲

۴۳/ روشنفکری و دکتر شریعتی / کتاب نقد/ شماره ۲۷ و ۲۶ / بهار و تابستان ۱۳۸۲

۴۴/ آسیب شناسی دین پژوهی معاصر/ قبسات ش ۲۸ / تابستان ۱۳۸۲

۴۵/ حقیقت پنهان؛ خطای خاموش / زمانه/ شماره ۱۵ / آذر ۱۳۸۲

۴۶/ متکلمان اسلامی و انتظار بشر از دین / مجله تخصصی الهیات و حقوق دانشگاه علوم

اسلامی رضوی / بهار و تابستان ۱۳۸۲ / شماره ۷ و ۸

۴۷/ روشنفکری و دکتر شریعتی / کتاب نقد / شماره ۲۶ و ۲۷ / بهار و تابستان

۱۳۸۲

۱۴۸/ اثبات پذیری گزاره‌های دینی / قبسات / شماره ۲۷ / بهار ۱۳۸۲

۱۴۹/ آسیب شناسی دین پژوهی معاصر / قبسات / شماره ۲۸ / تابستان ۱۳۸۲

۱۵۰/ رویکردهای جدید کلامی در حکومت مصلح / فصلنامه علمی تخصصی انتظار

موعود / زمستان ۱۳۸۲

۱۵۱/ منطق استقرای شهید صدر / مجله ذهن / شماره ۱۸ / تابستان ۱۳۸۳

۱۵۲/ ترابط دین و اخلاق از دیدگاه استاد مصباح / کتاب نقد / شماره ۳۰ / بهار ۱۳۸۳

۱۵۳/ آسیب شناسی فلسفه اسلامی / کتاب نقد / شماره ۳۳ / زمستان ۱۳۸۳

۱۵۴/ گفتمان فلسفه فقه / قبسات / شماره ۳۲ / تابستان ۱۳۸۳

۱۵۵/ گستره قرآن / پژوهش و حوزه / شماره ۱۹ و ۲۰ / ۱۳۸۳

۱۵۶/ نظریه بداهت در فلسفه اسلامی / مجله ذهن / شماره ۲۴ / زمستان ۸۴

۱۵۷/ چستی معرفت در معرفت شناسی معاصر / اندیشه نوین دینی / شماره ۱ / تابستان

۱۳۸۴

۱۵۸/ چستی معرفت از دیدگاه متفکران مسلمان / اندیشه نوین دینی / شماره ۲ / پاییز

۱۳۸۴

۱۵۹/ هویت فلسفه اسلامی / قبسات / شماره ۳۵ / بهار ۱۳۸۴

۶۰/ فرایند ظهور و بسط نظریه پلورالیستی جان هیگ و تهافت های آن /

قبسات / شماره ۳۷ / پاییز ۱۳۸۴

۶۱/ تاریخچه معرفت شناسی / آینه معرفت / شماره ۵ / بهار ۱۳۸۴

۶۲/ گوهر تشیع و دموکراسی / کتاب نقد / شماره ۳۸ / بهار ۱۳۸۵

۶۳/ پدیدارشناسی از دیدگاه هوسرل و منزلت دین در آن / فصلنامه تخصصی علوم

اسلامی / شماره ۲ (دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه) / تابستان ۱۳۸۵

۶۴/ تکامل امامت در پرتو دکترین مهدویت / کنگره بین المللی دکترین مهدویت /

۱۳۸۵

۶۵/ فلسفه خود شناسی در حوزه مطالعات دینی / اندیشه نوین دینی / شماره ۴ و ۵ / بهار و

تابستان ۱۳۸۵

۶۶/ فلسفه فلسفه اسلامی / قبسات / شماره ۳۹ و ۴۰ / بهار و تابستان ۱۳۸۵

۶۷/ تحلیلی از تصوف با تأکید بر فرقه ذهبیه / کتاب نقد / شماره ۳۹ / تابستان ۱۳۸۵

۶۸/ تحلیلی انتقادی از فرقه نعمه‌اللهیه گنابادیه / کتاب نقد / شماره ۳۹ / تابستان ۱۳۸۵

۶۹/ پدیدارشناسی از دیدگاه هوسرل و منزلت دین در آن / فصلنامه تخصصی علوم

اسلامی / شماره ۲ (دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه) / تابستان ۱۳۸۵

۷۰/ تصوف در آینه دانشمندان اسلامی / کتاب نقد / شماره ۳۹ / تابستان ۱۳۸۵

۷۱/ مؤلفه‌های دکترین امامت / اندیشه نو / شماره اول / مؤسسه فرهنگی قدس / آذر ۱۳۸۵

- ۷۲/ دلالت معجزات بر اثبات وجود خدا/ قبسات / شماره ۴۱ / پاییز ۱۳۸۵
- ۷۳/ آسیب شناسی معرفت و معیشت دینی / کتاب نقد / شماره ۴۰ / پاییز ۱۳۸۵
- ۷۴/ فلسفه فلسفه اسلامی، مندرج در فلسفه‌های مضاف (ج ۱)؛ انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول؛ ۱۳۸۵
- ۷۵/ فلسفه معرفت، مندرج در فلسفه‌های مضاف (ج ۲)؛ انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول؛ ۱۳۸۵
- ۷۶/ روش شناسی دین پژوهی / با همکاری / پژوهش و حوزه / شماره ۲۹ / بهار ۱۳۸۶
- ۷۷/ فلسفه عشق در حکمت اسلامی / کتاب نقد / شماره ۴۳ / تابستان ۱۳۸۶
- ۷۸/ آسیب شناسی دین پژوهی سنتی / کتاب نقد / شماره ۴۴ / پاییز ۱۳۸۶
- ۷۹/ انسان شناسی در مکتب امام خمینی و دو مکتب اگزیستانسیالیسم و اومانیزم / مجموعه مقالات کنگره بین المللی امام خمینی / کرامت انسان / ۱۳۸۶
- ۸۰/ تحلیلی از تصوف سنتی (۱) / معارف / شماره ۵۰ / آبان ۱۳۸۶
- ۸۱/ تحلیلی از تصوف سنتی (۲) / معارف / شماره ۵۱ / آذر ۱۳۸۶
- ۸۲/ معرکه جریان‌ها / زمانه / ۱۳۸۶
- ۸۳/ آسیب شناسی دین پژوهی سنتی / کتاب نقد / ۱۳۸۶

۸۴/ روش شناسی جریانهای دین پژوهی / با همکاری / پژوهش و حوزه / ۳۰

و ۳۱ تابستان و پاییز ۱۳۸۶

۸۵/ نظریه دیدبانی / اندیشه نوین دینی / شماره ۱۰ / ۱۳۸۷

۸۶/ عبدالحسین خسروپناه، مرتضی جوادی آملی / توانمندی های حکمت متعالیه در امر

سیاست / پژوهش و حوزه / شماره ۳۴ و ۳۵ / تابستان و پاییز ۱۳۸۷

۸۷/ عبدالحسین خسروپناه، مصطفی حسینی نسب / قرائت پذیری دین یا اختلاف پذیری

تفقه؟ / پژوهش و حوزه / شماره ۳۳ / بهار ۱۳۸۷

۸۸/ نظریه دیدبانی / روشی برای کشف علوم میان رشته ای / مطالعات میان رشته

ای (علمی-تخصصی) / شماره ۱ / زمستان ۱۳۸۷

۸۹/ عبدالحسین خسروپناه، مهدی عبداللهی / پژوهشی در ماهیت کلام جدید / اندیشه

نوین دینی (علمی-پژوهشی) / شماره ۱۵ / زمستان ۱۳۸۷

۹۰/ اتحاد ملی و انسجام اسلامی در پرتو وحی / امامت و تاریخ / فصلنامه انتظار / ۱۳۸۷

۹۱/ آسیب شناسی روش شناسی روشنفکری دینی / کتاب نقد / ۱۳۸۷

۹۲/ استاد معرفت و فلسفه تفسیر / همایش بزرگداشت مرحوم آیت الله معرفت / ۱۳۸۷

۹۳/ استاد معرفت و هرمنوتیک / همایش بزرگداشت آیت الله معرفت / ۱۳۸۷

۹۴/ آسیب شناسی روشنفکری دینی / مجموعه مقالات دومین همایش نواندیشی

دینی (دانشگاه شهید بهشتی) / آذرماه ۱۳۸۸

۹۵/ راهکارهای ترویج پوشش اسلامی در بین دختران دانشجو/ عبدالحسین

خسروپناه، انسیه ماهینی / معرفت در دانشگاه اسلامی / سال سیزدهم / شماره ۳ / پاییز

۱۳۸۸

۹۶/ سیر انتقادی در تاریخ و باورهای بهائیت / کتاب نقد / شماره ۵۲-۵۳ / پاییز و

زمستان ۱۳۸۸

۹۷/ آسیب شناسی تصوف سنتی / پژوهش نامه اخلاق / سال دوم / زمستان ۱۳۸۸ / شماره ۶

۹۸/ ساختار دانش فلسفه معرفت بر اساس حکمت صدرایی / ذهن / شماره ۴۰ / زمستان

۱۳۸۸

۹۹/ پلورالیسم معرفتی / فصلنامه حکمت و فلسفه / شماره اول / پاییز ۱۳۸۸

۱۰۰/ آسیب شناسی تصوف سنتی / پژوهش نامه اخلاق / سال دوم / زمستان ۱۳۸۸ /

شماره ۶

۱۰۱/ ساختار دانش فلسفه معرفت بر اساس حکمت صدرایی / ذهن (تخصصی) /

شماره ۴۰ / زمستان ۱۳۸۸

۱۰۲/ رابطه دین و فناوری در اسلامی شدن دانشگاه/ عبدالحسین خسروپناه، حسین مطیع /

معرفت در دانشگاه اسلامی (علمی - پژوهشی) / سال چهاردهم / شماره ۱ / بهار ۱۳۸۹

۱۰۳/ عقلانیت، پیشرفت و انحطاط علمی / مجموعه مقالات همایش ملی الگوی اسلامی

ایرانی پیشرفت / ج ۵ / اردیبهشت ۱۳۸۹

- ۱۰۴/ پیشینه، جایگاه و گستره امامت در علم کلام / تابستان ۱۳۸۹
- ۱۰۵/ نقد محتوایی بخش علیت کتاب تاریخ تحلیلی - انتقادی فلسفه اسلام نوشته دکتر سیدیحیی یثربی / سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۹
- ۱۰۶/ پلورالیزم دینی یا پلورالیزم در دین / عبدالحسین خسروپناه، عبدالله محمدی / اندیشه نوین دینی (علمی-پژوهشی) / پاییز ۱۳۸۹ / شماره ۲۲
- ۱۰۷/ اچستی انسان شناسی / عبدالحسین خسروپناه، علی میرزایی / انسان پژوهی دینی (دوفصلنامه تخصصی) / سال هفتم / پاییز و زمستان ۱۳۸۹
- ۱۰۸/ بررسی نظریه «رابطه سه گانه نص و معارف عقلی» در آثار صدرالمতألهین / عبدالحسین خسروپناه، غلامرضا میناگر / قبسات (علمی - پژوهشی) / شماره ۵۷ / پاییز ۱۳۸۹
- ۱۰۹/ الاتجاه التقليدي المعاصر في إيران - رصد المكونات و الخصائص و نقد العقل و الممارسه / مترجم: البدر اوی، صالح / نصوص معاصره / ربيع ۱۴۳۲ - العدد ۲۲
- ۱۱۰/ اچستی و گستره علم دینی از نظر گاه آیت الله جوادی آملی / اسراء (علمی - پژوهشی) / شماره ۶ / زمستان ۱۳۸۹
- ۱۱۱/ چگونگی کاربردی کردن فلسفه اسلامی / مجموعه مقالات همایش بین المللی روز جهانی فلسفه / ۱۳۸۹
- ۱۱۲/ وضعیت حوزه های علمی معاصر / نهضت ترجمه و زمینه ها و عناصر شکل گیری نهضت / عبدالحسین خسروپناه، عزیز نجف پور، فاطمه گیتی پسند / معرفت در دانشگاه اسلامی / سال پانزدهم / شماره ۱ / بهار ۱۳۹۰

۱۱۳/ چستی مؤلفه های امامت نزد شیعه و اهل سنت / کلام

اسلامی (تخصصی) / سال بیستم / شماره ۷۷ / بهار ۱۳۹۰

۱۱۴/ آشنایی با انجمن حجتیه / پیام (علمی - فرهنگی) / بهار ۱۳۹۰

۱۱۵/ کارکردهای دین / خردنامه همشهری / شماره ۷۵ / بهار ۱۳۹۰

۱۱۶/ آزادی از منظر استاد مطهری / دانشگاه تمدن ساز (ویژه نامه بزرگداشت مقام

استاد) / اردیبهشت ۱۳۹۰

۱۱۷/ دین شناسی بازرگان / همایش ملی جریان شناسی اندیشه های کلامی جهان اسلام در

سده اخیر / بهار ۱۳۹۰

۱۱۸/ جستاری در اسلامی سازی علوم انسانی / ماهنامه معارف / شماره ۸۶ / تیر و

مرداد ۱۳۹۰

۱۱۹/ حکمت خودی، پارادایمی نو برای نظریه پردازی در حوزه علوم انسانی / تولید

علم / سال پنجم / شماره ۱۶ / تابستان ۱۳۹۰

۱۲۰/ تفاوت نبوت و امامت / کلام اسلامی (تخصصی) / سال بیستم / شماره ۷۸ / تابستان

۱۳۹۰

۱۲۱/ تبیین و تحلیل علم قدسی در سنت گرایی دکتر سید حسین نصر / روش شناسی

علوم انسانی (علمی - پژوهشی) / سال هفدهم / شماره ۶۷ / تابستان ۱۳۹۰

۱۲۲/ حقیقت یقین در حکمت و شریعت / آفاق دین (علمی - پژوهشی) /

شماره ۶ / پاییز ۱۳۹۰

۱۲۳/ حق دینی یا حق غیر دینی / عبدالحسین خسروپناه، انسیه ماهینی / اندیشه نوین

دینی (علمی - پژوهشی) / شماره ۲۶ / پاییز ۱۳۹۰

۱۲۴/ تفسیر امامت در اندیشه استاد مطهری و دکتر شریعتی / کلام اسلامی / ش ۷۹ / پاییز

۱۳۹۰

۱۲۵/ بررسی و نقد مبانی نظریه انقلاب های اجتماعی اسکاچ پل / عبدالحسین خسروپناه،

مهدی طاهری / مطالعات انقلاب اسلامی / ش ۲۶ / پاییز ۱۳۹۰

۱۲۶/ فرآیند علمی تحول در علوم انسانی / جستاری بر گفتمان تحول در علوم انسانی /

سازمان بسیج اساتید / ۱۳۹۰

۱۲۷/ علامه شعرانی، فرزادنگی و فروزندگی / مندرج در اندیشه نامه علامه شعرانی /

انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / چاپ اول / ۱۳۹۰

۱۲۸/ علم و دین از منظر علامه طباطبایی (با همکاری محمد یونس) / مندرج در علامه

طباطبایی فیلسوف علوم انسانی - اسلامی ج ۱ / انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه

اسلامی / چاپ اول / ۱۳۹۰

۱۲۹/ علم و دین از دیدگاه شهید مطهری / مندرج در علامه طباطبایی فیلسوف علوم

انسانی - اسلامی ج ۱ / انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / چاپ اول / ۱۳۹۰

۱۳۰/ استاد جوادی و فرآیند علم دینی (با همکاری قاسم بابایی) / مندرج در

علامه طباطبایی فیلسوف علوم انسانی - اسلامی ج ۱ / انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و

اندیشه اسلامی / چاپ اول / ۱۳۹۰

۱۳۱/ علم دینی از دیدگاه استاد مصباح یزدی (با همکاری حسین ایزدی) / مندرج در

علامه طباطبایی فیلسوف علوم انسانی - اسلامی ج ۱ / انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و

اندیشه اسلامی / چاپ اول / ۱۳۹۰

۱۳۲/ نظریه حاکمیت جهان بینی دینی بر علوم طبیعی و انسانی (تبیین و تحلیل علم دینی

از دیدگاه دکتر گلشنی) / مجموعه مقالات مبانی فلسفی علوم انسانی / مؤسسه

آموزشی - پژوهشی امام خمینی (ره) / ۱۳۹۱

۱۳۳/ پنج گام قابل تبیین در فرآیند تحول علوم انسانی / فصلنامه پژوهش های فرهنگی و

اجتماعی / شماره ۱ / بهار ۹۱

۱۳۴/ فلسفه و قرآن / همایش ملی قرآن و علوم انسانی / سازمان بسیج اساتید کشور /

۱۳۹۱

۱۳۵/ چستی فلسفه علوم انسانی / فصلنامه علمی - پژوهشی آینه معرفت / دانشگاه شهید

بهشتی / شماره ۳۱ / تابستان ۱۳۹۱

۱۳۶/ تبیین و تحلیل نظریه دانش ولایی / فصلنامه علمی - پژوهشی روش شناسی علوم

انسانی / سال هجدهم / تابستان ۱۳۹۱

۱۳۷/ رابطه دین و اخلاق / فصلنامه تخصصی اخلاق و حیانی / پژوهشکده علوم و حیانی

معراج / سال اول / شماره اول / پاییز ۹۱

۱۳۸/ آسیب شناسی فلسفه / فصلنامه علمی - پژوهشی راهبرد فرهنگ / دبیرخانه

شورای عالی انقلاب فرهنگی / سال پنجم / شماره نوزدهم / پاییز ۱۳۹۱

۱۳۹/ زبان دین اسلام / همایش فلسفه دین معاصر / ۳ و ۴ دی ماه ۱۳۹۱

۱۴۰/ برآیند جایگزینی مبانی اسلامی در نظریه ی نام جهانی "والر اشتاین" / فصلنامه

پژوهشهای راهبردی سیاست / شماره ۳ / پاییز و زمستان ۱۳۹۱

۱۴۱/ نقد روش شناسی نظریه علمای ابرار با تأکید بر کتاب مکتب در فرآیند تکامل /

حمیدرضا قربانی مبین، عبدالحسین خسروپناه / فصلنامه علمی - پژوهشی اندیشه نوین

دینی / دانشگاه معارف اسلامی / سال نهم / بهار ۱۳۹۲ / شماره ۳۲

۱۴۲/ مقامات و منازل سلوک عرفانی از منظر امام خمینی (ره) / عبدالحسین خسروپناه و

علی شفابخش / انجمن علمی عرفان اسلامی ایران / دو فصلنامه علمی - پژوهشی عرفان /

شماره هشتم / بهار و تابستان ۱۳۹۲

۱۴۳/ مقسم تصور و تصدیق از منظر معرفت شناسی نوصدرایی / عبدالحسین خسروپناه،

مهدی عاشوری / مجله علمی - پژوهشی فلسفه و کلام اسلامی / دانشکده الهیات و

معارف اسلامی دانشگاه تهران، شماره یکم / بهار و تابستان ۱۳۹۲

۱۴۴/ مبانی حکمی علم دینی از دیدگاه محمد نقیب العطاس / فصلنامه علمی - پژوهشی

حکمت و فلسفه / دانشگاه علامه طباطبایی / سال نهم / شماره دوم / تابستان ۱۳۹۲

۱۴۵/ اسلام و مدرنیته / فصلنامه علمی - پژوهشی کلام اسلامی / شماره ۸۶ / تابستان ۱۳۹۲

۱۴۶/ نقش ابزاری موسیقی در اتصاف نفس به فضائل اخلاقی / فصلنامه علمی -

پژوهشی پژوهش نامه اخلاق / حسین شایسته، عبدالحسین خسروپناه / شماره ۲۰ / تابستان

۱۳۹۲

۱۴۷/ معنویت های کاذب و رسالت روحانیت / دکتر علی اکبر افراسیاب پور، دکتر

عبدالحسین خسروپناه / مجموعه نشست های تخصصی روحانیت و اقتضائات جامعه

معاصر: به کوشش محمد کاظم کریمی / پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / چاپ اول /

پاییز ۱۳۹۲

۱۴۸/ قرآن و فلسفه / مجموعه مقالات همایش ملی قرآن و تحول در علوم انسانی /

سازمان بسیج اساتید دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی / ۱۳۹۲

۱۴۹/ علم و ایمان به عقاید دینی و رابطه آن دو از منظر امام خمینی (ره) / عبدالحسین

خسروپناه، علی شفابخش، زینب لقمان نیا / فصلنامه علمی - پژوهشی حکمت آیین / سال

پنجم / شماره ۱۷ / پاییز ۱۳۹۲

۱۵۰/ ترابط عقل و دین و تأثیر آن بر فرهنگ اسلامی / فصلنامه علمی - پژوهشی راهبرد

فرهنگ / سال ششم / شماره بیست و سوم / پاییز ۱۳۹۲

۱۵۱/ برآیند جایگزینی مبانی دینی در نظریه «قدرت رادیکال» / محمد تقی کریمی،

عبدالحسین خسروپناه / فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش های انقلاب اسلامی / سال

دوم / شماره ۶ / پاییز ۱۳۹۲

۱۵۲/ تبیینی واقع گرایانه از علوم انسانی اسلامی / سالک فکرت (ارج نامه استاد دکتر

غلامحسین ابراهیمی دینانی) / مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران / ۱۳۹۲

۱۵۳/ در جست و جوی علوم انسانی اسلامی / سالک حکمت (ارج نامه استاد

دکتر غلامرضا اعوانی) / مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران / ۱۳۹۲

۱۵۴/ سخن سردبیر / فصلنامه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی / علمی - پژوهشی /

بهار ۱۳۹۳

۱۵۵/ سخن سردبیر / فصلنامه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی / علمی - پژوهشی /

تابستان ۱۳۹۳

۱۵۶/ نظریه فرایند و ساختار شناخت دکارت در بررسی و نقد استاد مصباح / عبدالحسین

خسروپناه، حسام الدین مؤمنی / تاریخ فلسفه / فصلنامه علمی و پژوهشی انجمن بین

المللی تاریخ فلسفه / شماره شانزدهم / بهار ۱۳۹۳

۱۵۷/ وسعت معنایی عدالت در قرآن / عبدالحسین خسروپناه، علی اصغر پورعزت،

حبیب محمدنژاد چاوشی / فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات تفسیری / سال پنجم /

شماره ۱۷ / بهار ۱۳۹۳

۱۵۸/ اسلام و معنویت / مقالات برگزیده نخستین همایش ملی عرفان اسلامی در آموزه

های رضوی / دانشگاه آزاد اسلامی گناباد / ۲۴ اردیبهشت ۱۳۹۳

۱۵۹/ بررسی تأثیر مبانی عرفان اسلامی بر فرم و محتوای موسیقی / حسین شایسته،

عبدالحسین خسروپناه / نشریه علمی - پژوهشی هنرهای زیبا / دوره ۱۹ / شماره ۱ / بهار و

تابستان ۱۳۹۳

۱۶۰/ چستی علم حضوری و کارکردهای معرفت شناختی آن / علم حضوری

و شهود / به کوشش: ابراهیم دادجو / سازمان انتشارات پژوهشگاه و اندیشه اسلامی /

چاپ اول / ۱۳۹۳

۱۶۱/ تحلیل و بررسی پلورالیسم دینی و گوهر و صدف دین / عبدالحسین خسروپناه،

محمد کاشی زاده / فصلنامه علمی - پژوهشی در کلام و دین پژوهی / سال دهم / تابستان

۱۳۹۳ / شماره ۳۷

۱۶۲/ تحلیل و بررسی دیدگاه نقیب العطاس درباره اسلامی سازی علوم اجتماعی /

عبدالحسین خسروپناه، سید حمیدرضا حسنی، محمد درگاه زاده / مطالعات معرفتی در

دانشگاه اسلامی (علمی - پژوهشی) / شماره ۵۹ / سال هجدهم / شماره ۲ / تابستان ۱۳۹۳

۱۶۳/ ویژگی های اخلاقی خواص جامعه اسلامی از منظر نهج البلاغه / عبدالحسین

خسروپناه، رضا میرزایی / مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی (علمی - پژوهشی) /

شماره ۶۰ / سال هجدهم / شماره ۳ / پاییز ۱۳۹۳

۱۶۴/ تبیین مفهوم مراقبت در متون اسلامی و تفاوت آن با مفهوم مراقبت در تئوری های

مراقبتی پرستاری / اکرم السادات سادات حسینی، عبدالحسین خسروپناه، رضا نگارنده

/ پژوهش پرستاری / علمی - پژوهشی / پاییز ۱۳۹۳

۱۶۵/ بررسی نسبت فطرت بشری با نظام تاکتیکی / عبدالحسین خسروپناه، احمد شه

گلی / مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی (علمی - پژوهشی) / شماره ۶۱ / سال

هجدهم / شماره ۴ / زمستان ۱۳۹۳

- ۱۶۶/ نقد «مقاله فقیه به منزله یک مهندس: یک ارزیابی نقادانه از جایگاه معرفت شناسانه فقه» در سخن سردبیر / مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی (علمی- پژوهشی) / شماره ۶۳ / سال نوزدهم / شماره ۲ / تابستان ۱۳۹۴
- ۱۶۷/ تمایز رجعت و تناسخ از دیدگاه شیعه / عبدالحسین خسروپناه، رمضان پای برجای / اندیشه نوین دینی (علمی-پژوهشی) / سال یازدهم / تابستان ۱۳۹۴ / شماره ۴۱
- ۱۶۸/ تفاوت ره از کجاست تا به کجا / ماهنامه زمانه / شماره ۱۲۹ / ۱۳۹۴
- ۱۶۹/ دیدارشناسی تکفیر گرایی و ارزیابی امنیتی آن (با همکاری احمد مزینانی) / فصلنامه پژوهش های حفاظتی - امنیتی / شماره ۱۴ / تابستان ۱۳۹۴
- ۱۷۰/ حسن و قبح ذاتی و عقلی در آینه ی نقد و اثبات کلامی (با همکاری هادی وحدانی فر) / مجله پژوهش های اعتقادی کلامی / شماره ۱۷ / بهار ۱۳۹۴
- ۱۷۱/ واکاوی عدالت سازمانی در پرتو قرآن و روایات (با همکاری حبیب محمدنژاد چاوشی و علی اصغر پورعزت) / مدیریت در دانشگاه اسلامی ۱۰ / پاییز و زمستان ۱۳۹۴

Presential Knowledge and Proving Its Instances, Al-Mustafa
Journal of Islamic studies, Al-Mustafa International Research
Institute

The Expectations of Mankind from Religion according to
Sayyid Haydar Amuli, Ishraq, Moscow, Islamic philosophy
۲۰۱۴, ۵yearbook, No

Epistemological Challenges of Religious Movements,

۲۰۱۳, ۱, No۵ Dialogue, vol

The Expectations of Mankind from Religion according to
Sayyid Haydar Amuli, Ishraq, Moscow, Islamic philosophy

۲۰۱۴, ۵ yearbook, No

Philosophical, Hikmi-Ijtihadi Methodology and Principles in
Behavioral and Social Islamic Sciences, Al-Mostafa, journal of

۲۰۱۴, Winter۵, number۳ Islamic Studies, vol

Analytic surveying hadiths of Imam Mahdi to —
conscience and his relationship with the justice of prophet/
International journal of review in life sciences

سخنرانی ها و مصاحبه‌های چاپ شده در مجلات و کتابها

۱/ پازل جریان‌ها (گفتگو) / زمانه / شماره ۳۷ / مهر ۱۳۸۴

۲/ ترنم حکمت / (دستاوردهای علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران) / شماره

۲ / ۱۳۹۱ / سخنرانی‌های عبدالحسین خسروپناه: ۱- فلسفه در ایران با علوم معاصر

ارتباطی ندارد؛ ۲- حسن و قبح از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی؛ ۳- فلسفه فلسفه از

دیدگاه امام خمینی (ره)؛ ۴- نگاهی به تاریخ علم در جهان اسلام؛ ۵- نقش گفتگوی

ادیان در رفع بحران از خود بیگانگی

- ۳/ پنج گام قابل تبیین در فرآیند تحول در علوم انسانی، گفت و گو با
عبدالحسین خسروپناه / فصلنامه پژوهش های فرهنگی و اجتماعی / مرکز پژوهش های
فرهنگی و اجتماعی (صدرا) / شماره ۱ / بهار ۹۱
- ۴/ ترنم حکمت / (دستاوردهای علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران) / شماره
۳ / ۱۳۹۲ / سخنرانیهای عبدالحسین خسروپناه: ۱- نقش فلسفه در شناخت طبیعت؛ ۲-
“اعوانی” و “دینانی” نیم قرن به عرصه فلسفه و حکمت خدمت کردند؛ ۳- علوم انسانی
اسلامی؛ روش شناسی حکمی - اجتهادی؛ ۴- حسن و قبح در چارچوب عقل نظری و
عملی؛ ۵- نسبت عقل و وحی
- ۵/ تحلیل مسئله علوم انسانی موجود در کشور / مصاحبه علمی با عبدالحسین خسروپناه /
تحول در علوم انسانی / جلد اول / مصاحبه ها و دیدارها / تدوین به کوشش: علی
محمدی، محسن دنیوی، میثم گودرزی / همایش بزرگداشت دهمین سالگرد ارتحال
استاد فقید سید منیرالدین حسینی الهاشمی (ره) / قم: نشر فردا / ۱۳۹۲
- ۶/ ضرورت تحول در علوم انسانی / مصاحبه با عبدالحسین خسروپناه / تحول در علوم
انسانی / جلد اول: مصاحبه ها و دیدارها / کتاب فردا / چاپ اول / زمستان ۱۳۹۲
- ۷/ گستره و قلمرو موضوعی فقه و فقه سیاسی (گفت و گوی علمی) / تمایزات فقه و فقه
سیاسی / به اهتمام علی اصغر نصرتی / پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / چاپ اول /
تابستان ۱۳۹۳
- ۸/ ترنم حکمت / (دستاوردهای علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران) / شماره ۴ /
۱۳۹۳ / سخنرانیهای عبدالحسین خسروپناه: ۱- طرح پرسش‌هایی نو درباره فلسفه

اجتماع؛ ۲- قاعده لطف از دیدگاه خواجه نصیر و تطبیق آن بر امامت؛ ۳-

الگوی «حکمی- اجتهادی» علوم انسانی اسلامی؛ ۴- فلسفه نفس صدرایی و نظریه

تکامل؛ ۵- نقش معرفتی رئالیسم در علوم انسانی

۹/ جریان شناسی اعتزال نو / مصاحبه با عبدالحسین خسروپناه / جریان شناسی اعتزال نو

(مجموعه مقالات جریان شناسی و نقد اعتزال نو، جلد اول) / به کوشش محمد عرب

صالحی / سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۹۳

۱۰/ پیشرفت و ربط آن به علوم انسانی / گفت و گوی علمی با عبدالحسین خسروپناه /

علوم انسانی اسلامی (فصلنامه تخصصی) / شماره ۱۰ / تابستان ۱۳۹۳

۱۱/ شناخت بی واسطه حقیقت دین (مؤلفه های معرفت شناختی، انسان شناختی و

متدولوژیک) / گفت و گو با عبدالحسین خسروپناه / مجله فرهنگ و علوم انسانی عصر

اندیشه / سال اول / شماره ششم / فروردین ۱۳۹۴

پایان نامه های دکتری دانشگاه و حوزه علمیه

استاد خسروپناه، بیش از صد پایان نامه کارشناسی ارشد حوزه و دانشگاه را راهنمایی و

مشاوره و داوری و بیش از سی رساله دکتری را مشاوره و داوری کرده است و اینک

فقط به معرفی برخی رساله های دکتری که توسط ایشان راهنمایی شده، اشاره می شود

۱/ تحلیلی بر معرفت شناسی در حکمت متعالیه، احمد گلدار؛ ۱۳۸۵

۲/ فلسفه تاریخ و مهدویت؛ فرامرز سهرابی مشتقین؛ ۱۳۸۶

۳/ ویژگی های و صفات امامت از نظر خواجه نصیرالدین طوسی و فخر رازی،

محمدرضا بهدار، ۱۳۸۸

۴/ رسالت و وظایف حکومت در اخلاق، روح الله شاطری، ۱۳۸۹

۵/ مباحث جدید کلامی در عصر ظهور از دیدگاه قرآن و حدیث؛ یحیی صالح نیا؛

۱۳۸۹

۶/ امنیت اجتماعی از دیدگاه قرآن؛ علی اصغر همتیان؛ ۱۳۹۰

۷/ نقد معرفت شناسی تجربه گرایی، صدرالسادات، ۱۳۹۰

۸/ مبانی و پیش فرض های فهم دین / حمیدرضا شاکرین، ۱۳۹۰

۹/ تطبیق انسان شناسی در حکمت متعالیه و انگزیستانسیالیسم، کریم خطیبی، مدیریت

حوزه علمیه استان قم، ۹۱-۱۳۸۷

۱۰/ نقد و بررسی ادله منکران علم دینی، خداویردی مهدوی، مدیریت حوزه علمیه

استان قم، ۱۳۹۱

۱۱/ تبیین و تحلیل قلمرو دین از دیدگاه امام خمینی (ره)، محمد باقر کریمی، مدیریت

حوزه علمیه قم، ۱۳۹۱

۱۲/ بررسی و نقد کلامی مکتب اکنکار، عبدالرضا محمودی، مدیریت حوزه علمیه

استان قم، ۱۳۹۱

۱۳/ نسبت نفس و معرفت در حکمت صدرایی و کارکرد آن در معادشناسی، حسن

پناهی آزاد، دانشگاه معارف اسلامی / گروه مدرسی معارف اسلامی، ۱۳۹۱

۱۴/ تبیین چارچوب مفهومی پرستاری در اسلام، اکرم السادات حسینی،

دانشگاه تربیت مدرس / دانشکده علوم پزشکی، ۱۳۹۱

۱۵/ پیامبران از منظر صحیحین و نقد آن؛ سید محمدجعفر سبحانی؛ مرکز مدیریت حوزه

علمیه قم؛ ۱۳۹۱

۱۶/ انتظار بشر از دین در عرصه اخلاق؛ محمدتقی رکنی لموکی؛ مرکز مدیریت حوزه

های علمیه، ۱۳۹۱

۱۷/ اصالت فرد یا جامعه از دیدگاه قرآن؛ محمود پاکیزه؛ مرکز مدیریت حوزه های

علمیه؛ ۱۳۹۱

۱۸/ ارائه الگوی توسعه عدالت در سازمان از دیدگاه قرآن و روایات با توجه به الگوهای

موجود در این زمینه، حبیب محمدنژاد چاوشی، دانشگاه معارف اسلامی، ۱۳۹۲

۱۹/ جاودانگی قرآن (با رویکرد به نقد شبهات)، حمید حمیدیان، مرکز مدیریت حوزه

های علمیه، ۱۳۹۲

۲۰/ سیر تکامل فهم شیعه از مقامات اهل بیت (ع)، مصطفی سلیمانان، مرکز مدیریت

حوزه علمیه قم، ۱۳۹۲

۲۱/ نقش پیامبر (ص) در پدیده وحی از دیدگاه قرآن و نقد شبهات، سید عبدالله

حسینی، مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی / گرایش تفسیر و علوم قرآن، اسفند ۱۳۹۲

۲۲/ ارائه الگوی توسعه عدالت در سازمان از دیدگاه قرآن و روایات با توجه به الگوهای

موجود در این زمینه؛ حبیب محمدنژاد چاوشی؛ دانشگاه معارف اسلامی؛ سال ۱۳۹۲

- ۲۳/ بررسی شبهات در نقد حکومت دینی، مرتضی صبوری راد، مدیریت حوزه علمیه استان قم،
- ۲۴/ بررسی زمینه های شبهات مستشرقان به شخصیت پیامبر (ص) پیرامون جهاد و ازدواج در صحیحین، سید روح الله ذاکری، مرکز مدیریت حوزه های علمیه، ۱۳۹۳
- ۲۵/ علم غیب از دیدگاه قرآن و روایات، کاظم دشت آبادی، مدیریت حوزه علمیه قم، ۱۳۹۳
- ۲۶/ ویژگی های انسان مطلوب در قرآن و نهج البلاغه؛ رضا میرزایی؛ مؤسسه پژوهشی آموزشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۳
- ۲۷/ مبانی کلامی علم اخلاق، یعقوب قاسمی خویی، دانشگاه معارف اسلامی / گروه مدرسی معارف اسلامی، ۱۳۹۳
- ۲۸/ رابطه اراده انسان و خطاکاری وی از دیدگاه پل ریکور، فخر رازی و علامه طباطبایی، ریما فلانگا، مؤسسه آموزش عالی بنت الهدی، ۱۳۹۴
- ۲۹/ توجیه عقلانی استناد گناه به معصومان (ع) در نصوص دینی؛ کاووس روحی برندق؛ دانشگاه معارف اسلامی؛ ۱۳۹۴
- ۳۰/ نقش فلسفه اسلامی در ایجاد فرهنگ و تمدن اسلامی؛ غلامرضا ابراهیمی مقدم؛ حوزه علمیه قم؛ ۱۳۹۴
- ۳۱/ بررسی تحلیلی احادیث مربوط به حکم امام زمان علیه السلام به باطن و رابطه آن با عدالت گستری آن حضرت؛ محمد زارعی؛ ۱۳۹۴

نرم افزارها

CD کلام جدید / درس های مقطع کارشناسی / حوزه دانشجویی شهید بهشتی تهران

CD کلام جدید / درس های مقطع کارشناسی ارشد / دانشگاه علوم اسلامی رضوی

مشهد

CD معرفت شناسی / درس های مقطع کارشناسی / حوزه دانشجویی شهید بهشتی

CD کلام جدید / بحث های آزاد / دانشگاه صنعتی شریف

DVD نسیم حکمت ۱ / درس های معرفت شناسی و فلسفه غرب و فلسفه اسلامی و

فلسفه های مضاف

DVD نسیم حکمت ۲ / درس های کلام و جدید و فلسفه دین

DVD نسیم حکمت ۵ / درس های ولایت فقیه

DVD درس های منظومه فکری و فرهنگی رهبری

DVD تمهید القواعد (درس گفتارهای تمهید القواعد) / مؤسسه پژوهشی حکمت و

فلسفه ایران

DVD درس گفتارهای شواهد الربوبیه / مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

DVD عرفان نظری و عملی / مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

DVD بررسی و نقد آراء و اندیشه های سید حسین نصر / کانون اندیشه جوان

DVD مرزبانی از مکتب اهل بیت علیهم السلام / بررسی و نقد تصوف /

معاونت فرهنگی تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

DVD کلام اسلامی با رویکرد جدید کلامی / حوزه علوم اسلامی دانشگاهیان

DVD (مدرسه تابستانی حکمت هنر دینی) مبادی عرفان نظری / مؤسسه پژوهشی

حکمت و فلسفه ایران

تقدیرنامه‌ها

۱/ دریافت لوح تقدیر و کسب رتبه ممتاز در پنجمین مجمع دانشجویان و طلاب ممتاز

بسیجی شاهد و ایثارگر کشور / ۱۳۷۵

۲/ تقدیرنامه در دومین کنگره بین المللی امام خمینی (ره) و فرهنگ عاشورا / ۱۳۷۵

۳/ تقدیرنامه کنگره بین المللی امام خمینی (ره) و احیاء تفکر دینی / ۱۳۷۶

۴/ تقدیرنامه ستاد بزرگداشت بیستمین سالگرد شهادت استاد مطهری (ره) / ۱۳۷۷

۵/ مقاله ارزش شناخت / اولین کنگره دین پژوهان سراسر کشور / ۱۳۷۸ / تحقیق نمونه

۶/ مقاله روشنفکری از دیدگاه شهید مطهری / همایش سراسری تفکر دینی یادواره استاد

شهید مرتضی مطهری و استاد سید غلامرضا سعیدی / ۱۳۷۸ / مقاله برتر

۷/ کتاب کلام جدید / سومین همایش کتاب برگزیده حوزه علمیه / ۱۳۷۹ / رتبه تشویقی

۸/ کتاب گستره شریعت / دبیرخانه کنگره دین پژوهان سراسر کشور / آذر ۱۳۸۰ /

پژوهش برتر

۹/ کتاب جامعه علوی در نهج البلاغه / در دومین جشنواره سراسری نهج

البلاغه دانشگاهیان سراسر کشور در سال ۱۳۸۱

۱۰/ مقاله عارفان و انتظار بشر از دین / نخستین جشنواره مطبوعات اسلامی / ۱۳۸۱ / رتبه

سوم

۱۱/ جایگاه مصلحت در حکومت ولایی / کنگره بین المللی امام خمینی / ۱۳۸۲

۱۲/ مقاله زیرساخت قرائت پذیر انگاری دین / جشنواره دوساله مجلات پژوهشگاه

فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۲ / مقاله برتر

۱۳/ مقاله زیرساخت قرائت پذیر انگاری دین / دهمین جشنواره مطبوعات سراسری

کشور / ۱۳۸۲ / رتبه دوم

۱۴/ گفتمان عشق از دیدگاه امام خمینی / کنگره بین المللی امام خمینی / عرفان و اخلاق /

۱۳۸۴

۱۵/ مقاله علم دینی و سکولاریسم / همایش بین المللی تولید علم / ۱۳۸۴ / مقاله برتر

۱۶/ مقاله چیستی فلسفه اسلامی / سومین همایش سراسری آموزه‌های نبوی و علم

مدرن / دبیرخانه همایش سراسری نهضت نرم افزاری و تولید علم / دانشگاه باقر العلوم /

۱۳۸۵ / مقاله برتر

۱۷/ گوهر تشیع و دموکراسی / جشنواره مطبوعات و خبرگزاری‌ها / آبان ۱۳۸۶ / رتبه اول

۱۸/ دین پژوهی استاد مطهری / جایزه مطهر از سوی ریاست جمهوری / ۱۳۸۶ / رتبه اول

- ۱۹/ انسان شناسی در مکتب امام خمینی و دو مکتب اگزیستانسیالیسم و
اومانیسم / کنگره بین المللی امام خمینی / کرامت انسان / ۱۳۸۶
- ۲۰/ مقاله تصوف سنتی / همایش بین المللی اخلاق اسلامی در دانشگاه / دانشگاه معارف
اسلامی / ۱۳۸۷ / رتبه اول
- قرآن و نیاز بشر به دین از دیدگاه شهید مطهری / همایش سراسری اندیشه‌های قرآنی
شهید مطهری / اردیبهشت ۱۳۸۷ / رتبه اول
- ۲۱/ مبانی دینی توسعه کوثری از دیدگاه امام خمینی / پیش کنگره بین المللی امام
خمینی دین و توسعه / خرداد ۱۳۸۷ / مقاله برتر
- ۲۲/ کتاب جریان شناسی فکری ایران معاصر / جشنواره فرهنگی سال جمهوری اسلامی
ایران / ۱۳۸۹ / رتبه اول
- ۲۳/ کتاب جریان شناسی ضد فرهنگ‌ها / جشنواره فرهنگی سال جمهوری اسلامی
ایران / ۱۳۸۹ / رتبه اول
- ۲۴/ استاد بسیجی نمونه کشور / دریافت لوح تقدیر و قرآن کریم از دستان مبارک مقام
معظم رهبری حفظه الله

مسئولیت‌های پژوهشی و اجرایی در گذشته

- معاونت آموزشی حوزه علمیه دزفول / ۱۳۶۶-۱۳۶۸

- مسئول اداره پژوهشی معاونت پژوهشی نهاد رهبری در دانشگاهها / ۱۳۷۹-۱۳۷۶

-مدیر نقد و پژوهش کانون اندیشه جوان / ۱۳۷۸-۱۳۸۰

-مسئول حلقه نقد پژوهشکده حکمت و دین پژوهی / پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه

اسلامی / ۱۳۷۹-۱۳۸۱

-عضو هیئت مدیره کانون اندیشه جوان / ۱۳۷۹-۱۳۸۴

-قائم مقام مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی حوزه علمیه قم / ۱۳۷۹-۱۳۸۴

-قائم مقام معاون پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۷۹-۱۳۸۰

-معاون پژوهشکده حکمت و دین پژوهی / ۱۳۷۹-۱۳۸۲

-مدیر گروه فلسفه / پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۷۹-۱۳۹۰

-عضو شورای علمی گروه معرفت‌شناسی / پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی /

۱۳۷۹-۱۳۹۰

-عضو شورای علمی گروه کلام و دین پژوهی / پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه

اسلامی ۱۳۷۹-۱۳۹۰

-عضو تحریریه فصلنامه علمی - پژوهشی قبسات / ۱۳۷۹

-عضو شورای علمی کانون اندیشه جوان / ۱۳۸۰-۱۳۸۵

-عضو حلقه حکمت و دین پژوهی / کانون اندیشه جوان / ۱۳۸۲-۱۳۸۶

-عضو گروه علمی اسلام و مسیحیت مرکز گفت و گوی ادیان/سازمان فرهنگ

و ارتباطات / ۱۳۸۳-۱۳۸۶

-عضو شورای پژوهشی گروه تعلیم و تربیت اسلامی / پژوهشکده تعلیم و

تربیت / وزارت آموزش و پرورش / ۱۳۸۳-۱۳۸۶

-عضو تحریریه فصلنامه ذهن / ۱۳۸۳

-عضو شورای علمی گروه معرفت شناسی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی /

۱۳۸۳-۱۳۹۰

-عضو هیئت حمایت از کرسی های نظریه پردازی و نقد و مناظره / شورای عالی انقلاب

فرهنگی / ۱۳۸۴

-سر دبیر فصلنامه پژوهش های تربیت اسلامی / پژوهشگاه آموزش و پرورش / ۱۳۸۶-

۱۳۸۴

-عضو هیئت تحریریه فصلنامه پژوهش های تربیت اسلامی / پژوهشگاه آموزش و

پرورش / ۱۳۸۴-۱۳۸۶

-دبیر علمی همایش فلسفه های مضاف در روز جهانی فلسفه / ۱۳۸۴

-دبیر علمی همایش نکوداشت حکیم اصولی آیت الله علامه ابوالحسن شعرانی /

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۵-۱۳۸۶

-عضو شورای علمی گروه منطق فهم دین پژوهشکده حکمت و دین پژوهی /

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / ۱۳۸۶-۱۳۹۰

-رئیس کمیته فرهنگی و اجتماعی کمیسیون بررسی و تأمین نیازهای دینی / دبیرخانه

مجمع تشخیص مصلحت نظام / ۱۳۸۶-۱۳۸۸

- دبیر علمی همایش هنر دینی / بزرگداشت علامه جعفری در روز جهانی

فلسفه / ۱۳۸۷-۱۳۸۸

- دبیر علمی همایش علامه طباطبایی، فیلسوف علوم انسانی اسلامی / ۱۳۸۹-۱۳۹۰

- عضو حقیقی هیات ممیزه دانشگاه امام صادق (ع) / ۱۳۹۱

- عضو هیئت تحریریه نشریه پژوهشنامه معارف قرآنی

- مدیریت گروه مبانی نظری اسلام در دانشگاه معارف اسلامی

- عضو هیئت تحریریه نشریه مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم

- عضو شورای پژوهشی سازمان بسیج اساتید

- رئیس کمیسیون تخصصی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

- رئیس کارگروه علوم انسانی اسلام شورای اسلامی شدن دانشگاه‌ها و مراکز آموزش

مدیریت‌های فعلی

رئیس مؤسسه حکمت و فلسفه ایران

دبیر و نایب رئیس هیات حمایت از کرسی‌های نظریه پردازی، نقد و مناظره

عضویت در شوراهای علمی، راهبردی و نشریات (فعلی)

عضو حقیقی شورای تحول و ارتقا علوم انسانی کشور / شورای عالی انقلاب فرهنگی

عضویت در شورای اسلامی شدن دانشگاه ها

عضو هیات امنای دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

عضو هیات امنای حوزه دانشگاهیان

عضو هیات امنای دانشگاه مذاهب اسلامی

عضو هیات امنای پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

استاد قشر بسیج اساتید

عضو شورای راهبری خاتم الاوصیاء

عضو هیات مدیره مجمع عالی حکمت اسلامی

عضو شورای پژوهشی مجمع تقریب مذاهب اسلامی

دبیر هیات امنای مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

عضو حقیقی شورای سیاست گذاری مرکز مطالعات و پژوهش های حوزه علمیه قم

عضو شورای پژوهشی بنیاد ایران شناسی

مدیر مسئول نشریه جاویدان خرد / ۱۳۹۲

سردبیری دوفصلنامه علمی - تخصصی مطالعات تحول در علوم انسانی سازمان بسیج

اساتید

عضو هیات امنای مرکز جامع علوم اسلامی ولی امر (عج) در حوزه علمیه قم / ۱۳۸۹

عضو حقیقی شورای حوزوی شورای عالی انقلاب فرهنگی

سر دبیر فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی،

معرفت / دفتر نمایندگی نهاد مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

عضو شورای عالی سیاست‌گذاری ستاد پاسخ‌گویی به مسایل مستحدثه دینی / دفتر تبلیغات

اسلامی حوزه علمیه قم

عضو تحریریه فصلنامه علمی - پژوهشی اندیشه نوین دینی

رتبه علمی استاد خسروپناه

اجتهاد و استاد تمام